

**НАДІЯ ЛАЗАРОВИЧ
КАТЕРИНА ДЕМЧИК**

**Методичні рекомендації
до дисципліни
«Основи образотворчого мистецтва та методика
керівництва зображувальною діяльністю дітей
дошкільного віку»**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти**

**НАДІЯ ЛАЗАРОВИЧ
КАТЕРИНА ДЕМЧИК**

**Методичні рекомендації
до дисципліни
«Основи образотворчого мистецтва та методика
керівництва зображувальною діяльністю дітей
дошкільного віку»**

**для здобувачів II курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальність: А2 Дошкільна освіта**

м. Івано-Франківськ – 2025

Методичні рекомендації
до дисципліни схвалено
Науково-методичною радою педагогічного факультету
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника
(протокол № 2 від 23 жовтня 2025 р.)

Укладачі:

Надія Лазарович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти педагогічного факультету Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Катерина Демчик – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Рецензенти:

Ірина Онищук - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка.

Кузенко П.Я. - кандидат мистецтвознавства, член Наукового товариства ім. Шевченка та Національної спілки художників України, доцент кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації Інституту мистецтв Карпатського національного університету ім. Василя Стефаника.

Надія Лазарович, Катерина Демчик. Методичні рекомендації до дисципліни «Основи образотворчого мистецтва та методика керівництва зображувальною діяльністю дітей дошкільного віку» для здобувачів II курсу, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності А2 Дошкільна освіта. Електронне видання. Івано-Франківськ: 2025 – 120 с.

УДК 378.147: 373.2.016: 74(072)(075.8)

У методичних рекомендаціях розкривається зміст дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей дошкільного віку», завдання та структуру лекційних і практичних занять для студентів спеціальності А2 Дошкільна освіта.

В додатках подано зразки різних видів малювання та ліплення, рекомендації щодо самостійної роботи студентів. Методичні матеріали можуть бути використані студентами 2 та 3 курсів спеціальності «Дошкільна освіта» в процесі вивчення дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю» та під час підготовки до педагогічної практики, викладачами, вихователями та іншими працівниками ЗДО.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	4
РОЗДІЛ І. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ	
ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1 Сибабус дисципліни.....	5
1.1. Тематика практичних занять.....	12
1.2 Самостійна робота студентів.....	14
1.3 Методи навчання та контролю.....	16
РОЗДІЛ ІІ. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
ДИСЦИПЛІНИ.....	18
2.1 Зміст навчальної дисципліни.....	18
2.2 Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з дисципліни...	21
РОЗДІЛ ІІІ. КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ	
ДОСЯГНЕНЬ.....	34
3.1.Програмові вимоги з дисципліни	34
3.2 Індивідуальні творчі завдання.....	39
3.3. Тестові завдання.....	41
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	49
ДОДАТКИ.....	52

АНОТАЦІЯ

Методичний посібник «Основи образотворчого мистецтва та методика керівництва зображувальною діяльністю дітей дошкільного віку» призначений для студентів спеціальності А2 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та практикуючих вихователів закладів дошкільної освіти.

У виданні розкрито інформаційний обсяг навчальної дисципліни, представлено силабус, тематику та зміст лекційних і практичних занять, методичне забезпечення освітнього процесу. Детально висвітлено питання організації самостійної роботи студентів, методи навчання та контролю знань.

Особливу увагу приділено практичній підготовці майбутніх вихователів: подано інструктивно-методичні матеріали до практичних занять, програмові вимоги з дисципліни, індивідуальні творчі завдання та тестові завдання для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу.

Додатки містять зразки різних видів малювання та ліплення, наочні матеріали та методичні рекомендації, що забезпечують комплексну підготовку студентів до професійної діяльності.

Методичні рекомендації адресовані студентам 2 курсу спеціальності А2 Дошкільна освіта, викладачам закладів вищої освіти, вихователям та методистам закладів дошкільної освіти. Видання може бути використане у процесі вивчення дисципліни та під час підготовки до педагогічної практики.

.

РОЗДІЛ І
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ТА МЕТОДИКА
КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Рівень вищої освіти – **перший (бакалаврський)**

Освітня програма: «**Дошкільна освіта**»

Спеціальність: **A2 Дошкільна освіта**

Галузь знань: **A Освіта**

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи образотворчого мистецтва та методика керівництва зображувальною діяльністю дітей дошкільного віку
Викладач	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Лазарович Надія Богданівна
Контактний телефон викладача	+38 (098)-95-198-82
E-mail викладача	nadiia.lazarovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	ОЧНА/ЗАОЧНА
Обсяг дисципліни	9 кредитів ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Нормативна дисципліна «Основи образотворчого мистецтва та методика керівництва зображувальною діяльністю дітей дошкільного віку» вивчається здобувачами спеціальності A2 Дошкільна освіта на другому курсі та присвячена підготовці майбутніх вихователів до роботи з розвитку творчих здібностей дошкільників засобами образотворчого мистецтва. Курс охоплює теоретичні основи дитячої творчості та практичні методи організації малювання, ліплення, аплікації та інших видів зображувальної діяльності. Студенти вивчають способи мотивації дітей до творчого самовираження, техніки розвитку фантазії та уяви, а також методи створення сприятливого розвивального середовища для художньої діяльності дошкільників.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета курсу – забезпечити здобувачам освіти оволодіння сучасними методами організації образотворчої діяльності дітей на різних етапах дошкільного дитинства та підготувати їх до професійної діяльності з розвитку творчих здібностей дошкільників засобами образотворчого мистецтва. Основні завдання дисципліни: – ознайомлення з основними видами і жанрами образотворчого мистецтва, засобами їх художньої виразності;	

- вивчення спеціальних досліджень, присвячених ознайомленню дошкільників з різними видами образотворчого мистецтва та навчанню образотворчій діяльності;
- оволодіння знаннями про особливості розвитку у дітей дошкільного віку образотворчих здібностей і шляхи формування творчості в їх образотворчій діяльності;
- розвиток умінь виконувати мистецький аналіз творів образотворчого мистецтва і здійснювати їх відбір для дітей дошкільного віку, аналізувати дитячі образотворчі роботи;
- навчання виготовленню різноманітних наочно-методичних посібників для дітей, складанню розробок занять з різних видів образотворчої діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

Загальні компетентності (КЗ) за стандартом вищої освіти України

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здатність здійснення безпечної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК) за професійним стандартом

ЗК.03 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (**культурна компетентність**).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності (**етична компетентність**).

Спеціальні (фахові компетентності) (КС) за стандартом вищої освіти України

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Перелік трудових функцій (професійних компетентностей за груповою дією або групою трудових дій, що входять до них), умовні позначення трудових функцій за професійним стандартом

А 1.1 Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу.

А 2.2. Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти.

А 2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

Б 1.2. Здатність організовувати психологічно безпечне освітнє середовище.

Г 1.2. Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та Самоосвіту.

Результати навчання

ПРН 01- Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН 03 - Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 15 - Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПРН 18 - Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПРН 22 - Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

5. Структура курсу

Обсяг курсу 270 год / 9 ECTS

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	28
семінарські заняття / практичні / лабораторні	48
самостійна робота	194

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
III-IV	A2 Дошкільна освіта	Другий	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. роб

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи образотворчої діяльності дітей

Тема 1.1: Образотворче мистецтво – специфічна форма відображення дійсності	2	2	15
Тема 1.2: Види, форми та жанри образотворчого мистецтва.	2	2	15
Тема 1.3. Анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку та психологічні механізми розвитку образотворчої діяльності.	2	2	15
Тема 1.4. Розвиток у дітей інтересу до образотворчої діяльності	2	4	15
Тема 1.5. Види образотворчої діяльності дітей та їх взаємозв'язок.	2	2	15
Тема 1.6. Методи і прийоми розвитку дитини в образотворчій діяльності в ЗДО.	2	4	15
Тема 1.7.Форми організації образотворчої діяльності в ЗДО.	2	4	15

Змістовий модуль 2. Особливості організації образотворчої діяльності дітей дошкільного віку

Тема 2.1. Малювання як засіб особистісного розвитку дитини	2	6	15
Тема 2.2. Образотворчість і художньо-естетичний розвиток особистості в ранньому дитинстві.	2	2	10
Тема 2.3 Розвиток особистості дитини у процесі занять з ліплення.	2	4	15
Тема 2.4 Декоративна діяльність дошкільнят як засіб і середовище особистісного розвитку	2	6	15
Тема 2.5. Особистісно-розвивальна спрямованість архітектурної та конструктивно-моделюючої діяльності	2	4	14
Тема 2.6. Альтернативні підходи до планування образотворчої діяльності	2	2	10
Тема 2.7. Спільна робота дошкільного навчального закладу та сім'ї з питань організації образотворчої діяльності	2	2	10
Заг:	28	48	194

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	З урахуванням Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в університеті https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf Максимальна оцінка – 100 балів (вага оцінок за практичні заняття – 90 балів, за контроль самостійної роботи – 10 балів). Враховуються результати неформальної освіти – сертифіковані онлайн-курси на освітніх платформах Coursera, Prometheus, EdEra та інших (положення КНУВС про неформальну освіту) як КСР.
Вимоги до письмових робіт	Самостійне виконання, власний аналіз та міркування. Письмові роботи виконуються у формі есе, презентацій (на вибір), конспектів занять, зразки видів образотворчої діяльності у вигляді поробок і малюнків до практичних занять, поточні тестування в системі дистанційного навчання. Індивідуальне завдання у формі презентацій, зразків, конспектів занять. Здобувачі ВО виконують контрольну роботу у формі тестування, яке розміщене на сайті дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua (для денної – на занятті, для заочної – за 10 днів до початку сесії)
Практичні заняття	Робота на кожному практичному занятті складається з підготовки питань, запропонованих у плані заняття та виконання практичних завдань та завдань запропонованих для самостійної роботи. За умови успішно виконаного завдання в повному обсязі за одне заняття здобувач отримує макс. 100 б. Вага оцінки за всі практичні заняття – 90 балів
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань, пройдено тестування.
Підсумковий контроль	Форма контролю – III сем - залік ; IV - екзамен форма здачі – комбінована

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи

Виконуються з використання цифрових технологій та з посиланнями на джерела (з урахуванням вимог до виду роботи)

Академічна доброчесність

Загальні морально-етичні принципи, правила поведінки, академічну доброчесність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету, регламентує низка нормативних документів, а саме:

- Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція).
- Положення про запобігання академічному плагіату (нова редакція).
- Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
- Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.

Ознайомитися з переліченими положеннями та документами можна за адресою:

<https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Пропуски занять (відпрацювання)

Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентують:

- Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.)
- Положення про порядок навчання здобувачів освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора №672 від 24.11.2022 р.)

Ознайомитися з положеннями можна за адресою:

<https://nmv.pnu.edu.ua/%d0%bd%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%bd%d1%96-%d0%b4%d0%be%d0%ba%d1%83%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82%d0%b8/polozhenja/>

Виконання завдання пізніше встановленого терміну

Несвоєчасне виконання завдань передбачає дотримання студентом усіх вимог щодо їх самостійного опрацювання

- Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.)

Ознайомитися із положенням можна за адресою:

<https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/>

Невідповідна поведінка під час заняття

Навчання передбачає високий рівень пізнавальної активності, ініціативності, дотримання норм та правил професійної етики майбутніх фахівців «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів закладів вищої освіти»

Ознайомитися із положенням можна за адресою:

<https://nmv.pnu.edu.ua/%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/polozhenja/>

Додаткові бали

Додаткові бали отримують студенти, які приймали активну участь у науково-дослідній роботі (конференції, студентські наукові гуртки та проблемні групи, підготовка публікацій тощо) за тематикою дисципліни.

Неформальна освіта

Враховуються результати неформальної освіти – сертифіковані онлайн-курси на освітніх платформах Coursera, Prometheus, EdEra. Можливість зарахування неформальної освіти регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)»

Ознайомитися з положеннями можна за адресою: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний Стандарт дошкільної освіти) – К.: Міністерство освіти і науки України, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Білан О.Л. Художньо-творчий розвиток дітей у дошкільному віці: методичні рекомендації. – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2020. – 76 с.
3. Верещагіна О.В. Декоративно-прикладне мистецтво в дошкільному навчальному закладі: методичний посібник. – Харків: Основа, 2019. – 128 с.
4. Васильченко С.М. Нетрадиційні техніки образотворчого мистецтва та їх вплив на художньо-естетичний розвиток дітей дошкільного віку: методичний посібник. – Хмельницький: Всеосвіта, 2024. – 47 с.
5. Гончарук Т.А. Українська народна іграшка в художньому вихованні дошкільників: навчально-методичний посібник. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – 95 с.
6. Гришко Н.Є. Ліплення в дитячому садку: методичні рекомендації. – Київ: Генеза, 2019. – 80 с.
7. Іванченко В.А. Пластилінові чудеса: творчі заняття з ліплення для дошкільників. – Харків: Ранок, 2020. – 96 с.
8. Корніловська О.І. Методика навчання ліплення дітей дошкільного віку: навчальний посібник. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. – 124 с.
9. Купрієнко В.В., Корінько І.О., Міхіна Н.М. Альбом майбутнього художника. 5-й рік життя. – Тернопіль: Мандрівець, 2020. – 32 с.
10. Кривоніс М.Л., Дроботій О.Л. Образотворча діяльність. Ранній вік: Посібник. Базовий компонент дошкільної освіти до всіх чинних програм. Нова редакція. – Харків: «Ранок», 2017. – 160 с.
11. Лазарович Н.Б. Методичні рекомендації до дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю». Навчально-методичне видання. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2024. – 134 с.
12. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Лазарович Н.Б. Педагогіка українського дошкілля: У 3 ч.: Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2016. – Ч. 3.
13. Машовець М.А. Конструювання з природних матеріалів у дошкільному віці. – Львів: Світ, 2019. – 88 с.
14. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років "Дитина" / За ред. Г.В. Беленької та ін. – К.: Міністерство освіти і науки України, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
15. Пісоцький О.П., Пісоцька Л.М. Основи образотворчого мистецтва та образотворча діяльність у дошкільному віці: навч. посіб. для студентів спеціальності "Дошкільна освіта". – 2-ге вид., доп. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 162 с.
16. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник (розділ "Художньо-продуктивна діяльність"). – К.: Академвидав, 2015. – С. 285-340.
17. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І. Білан; за заг. ред. О.В. Низковської. – К.: Генеза, 2017. – 256 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf

18. Тименко В.П. Петриківський первоцвіт: декоративне малювання для дошкільників. – К.: Мистецтво, 2018. – 64 с.
19. Федоренко Б.С. Розвиток творчих здібностей дошкільників засобами образотворчого мистецтва: монографія. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2016. – 372 с.
20. Чорна К.М. Методика ознайомлення дітей з декоративно-ужитковим мистецтвом: навчально-методичний посібник. – Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2021. – 99 с.
21. Яковлєва Н.В. Альбом з аплікації, ліплення, конструювання. Для дитини 4-6-го року життя EduLnu. – Харків: Ранок, 2018. – 64 с. (серія "Талановиті пальчики")

Додаткова література:

1. Бабюк Т.Й., Каньоса Н.Г., Бабюк С.М. Формування Soft Skills в системі професійної підготовки педагога: навчально-методичний посібник. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2023. – 222 с.
2. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2021. – №2. – С. 3-8. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/02/22/Dytyna%20u%20sviti%20mystetstva.pdf>
3. Пукас І.Л., Каньоса Н.Г., Бабюк Т.Й. Формування базових якостей особистості дитини дошкільного віку: навчально-методичний посібник. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2023. – 131 с.
4. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" – нова редакція / За ред. О.Л. Кононко та ін. – К.: Світич, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
5. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Іграшки з природного матеріалу. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – Київ: Літера ЛТД, 2015. – 31 с.
6. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Конструювання з паперу. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 31 с.
7. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Малювання крок за кроком. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – Київ: Літера ЛТД, 2015. – 35 с.
8. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Пластлін. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – Київ: Літера ЛТД, 2015. – 34 с.
9. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Пластилінові фантазії. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – Київ: Літера ЛТД, 2015. – 32 с.
10. Шевчук А. Мистецька освіта дітей. Традиції та інновації в оновленому БКДО // Дошкільне виховання. – 2021. – №4. – С. 20-23.
11. Шульга Л.В. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: навчально-методичний посібник. – Запоріжжя: ЗНУ, 2018. – 156 с.

1.2. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи образотворчої діяльності дітей		Ден	Заоч
1	Тема1.1: Образотворче мистецтво – специфічна форма відображення дійсності.	2	
2	Тема 1.2 -1.3. Види, форми та жанри образотворчого мистецтва.	4	1
3	Тема 1.4 Анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку та психологічні механізми розвитку образотворчої діяльності	2	1
4	Тема 1.5. Розвиток у дітей здібностей до сприймання краси в різних її формах як передумова образотворчої діяльності	2	
5	Тема 1.6 Образотворчість і художньо-естетичний розвиток особистості в ранньому дитинстві	2	1
6	Тема1.7.Організація особистісно-розвивального середовища для образотворчої діяльності	2	
7	Тема 1.8. Варіативні програми навчання дітей образотворчої діяльності в ЗДО.	2	
8	Тема 1.9.Розвиток у дітей інтересу до образотворчої діяльності	2	
9	Тема 1.10 Наочні методи і прийоми педагогічного супроводження образотворчої діяльності дітей	2	1
10	Тема 1.11 Словесні методи і прийоми педагогічного супроводження образотворчої діяльності дітей	2	1
11	Тема 1.12 Практичні методи і прийоми педагогічного супроводження образотворчої діяльності дітей	2	1
12	Тема 1.13.Заняття як форма організованого навчання образотворчої діяльності та їхні види	2	1
13	Тема 1.14 Самостійна образотворча діяльність (СОД) та її організація	2	
14	Тема 1.15. Методика організації роботи з образотворчої діяльності в ЗДО	2	1
Змістовий модуль 2. Особливості організації образотворчої діяльності дітей дошкільного віку			
1	Особливості навчання малювання в групах раннього віку	2	1
2	Методика проведення занять з малювання в старшому дошкільному віці.	2	1
3	Методика проведення занять з декоративного малювання в ЗДО	2	1

4-5	Методика проведення занять з ліплення в ЗДО	2	1
6	Методика проведення занять з аплікації в ЗДО.	2	1
7	Особливості конструювання в дошкільному віці. Види конструювання.	2	1
8	Планування образотворчої діяльності в ЗДО. Планування та проведення занять в різновіковій групі(плани-конспекти занять).	2	1
9	Спільна робота дошкільного навчального закладу та сім'ї з питань організації образотворчої діяльності	2	1
Всього:		48	16

1.3. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин,
1	Образотворче мистецтво – специфічна форма відображення дійсності	10
2	Види, форми та жанри образотворчого мистецтва.	10
3	Сенсомоторний розвиток як чинник та передумова образотворчості в період дошкільля	10
4	Поняття про художньо-творчі здібності та їхній розвиток у дітей	10
5	Проблема інтересу до образотворчої діяльності і шляхи його розвитку	10
6	Розвиток у дітей здібностей до сприймання творів образотворчого мистецтва	10
7	Особливості методики зображувальної діяльності в групах раннього віку.	10
8	Методика організації педагогічного супроводження зображувальної діяльності на етапі дошкільного дитинства	10
9	Малювання. Основні види та елементи образотворчої мови та виразності малювання.	10
10	Використання нетрадиційних технік малювання.	10
11	Ліплення. Види поробок з пластичних матеріалів.	10
12	Аплікація. Основні види та елементи виразності аплікації.	10
13	Технічні прийоми та показники готовності дитини до аплікації.	10
14	Конструювання. Засоби виразності художнього конструювання.	10
15	Послідовність оволодіння дітьми конструюванням.	10
16	Планування та проведення занять в першій молодшій та другій молодшій групі(плани-конспекти занять).	10
17	Планування та проведення занять в середній групі та старшій групі(плани-конспекти занять).	10
18	Діагностика рівня оволодіння образотворчою діяльністю й розвитку творчості.	10

19	Взаємозв'язок образотворчої діяльності з заняттями по ознайомленню дітей з природою, розвитком мовлення та музичними заняттями.	10
20	Вихователь як суб'єкт педагогічної діяльності.	4
	Разом	194

1.4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:

індуктивні,

дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення:

репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю:

під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

1.5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль успішності студентів з врахуванням поточного і підсумкового оцінювання проводяться відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види і терміни контролю.

Для обліку і реєстрації показників успішності використовується рейтингова відомість успішності студентів.

I. Види робіт, які підлягають оцінюванню:

ККР;

усні відповіді на практичних заняттях;

поточні тести;

творчі завдання.

II. Порядок оцінювання знань студентів:

- Виконання модульних контрольних робіт (МКР) – 25 балів:

Заходи з модульного контролю проводяться по завершенню вивчення навчального матеріалу даного модуля.

- Поточне опитування – 5 балів:

0 балів – незадовільно; 1-2 бали – при доповненні; 3 бали – задовільно; 4 бали - добре; 5 балів – відмінно.

Рейтинговий бал за практичні заняття встановлюється як середнє арифметичне з усіх позитивних і негативних оцінок, виставлених за 4-бальною шкалою, отриманих на усіх практичних заняттях даного модуля. За пропуски навчальних занять (лекцій, практичних) нараховуються штрафні бали (1 бал за кожен пропуск), які віднімаються від сумарного рейтингового балу при виведенні підсумкової оцінки.

- Поточне тестування – 5 балів:

0 балів – незадовільно; 1-2 бали – задовільно; 3 бали – добре; 4-5 балів – відмінно.

Виконання тестових завдань здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або за допомогою роздрукованих завдань. Оцінювання тестів проводиться за власною методикою з приведенням підсумку до встановленої в рейтинговій шкалі балів.

- Виконання творчих завдань – 10 балів.

Реферати, підготовлені за даною тематикою, обговорюються та захищаються під час поточного контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи образотворчої діяльності дітей

Тема 1.1. Образотворче мистецтво – специфічна форма відображення дійсності.

Предмет і завдання курсу. Форми та методи засвоєння навчальної дисципліни. Мистецтво як форма суспільної свідомості, спосіб відображення життя в художній творчості, яка візуально відображає довкілля на площині чи в просторі. Статичність образів образотворчого мистецтва. Функції мистецтва в суспільстві. Естетична і гедоністична функції – унікальна прерогатива мистецтва. Дублюючі функції: пізнавальна, виховна, освітня, інформаційна, комунікативна, соціально-перетворююча, компенсаторна, прогностична, медична, сугестивна.

Тема 1.2. Види, форми та жанри образотворчого мистецтва.

Мистецтво, його види (література, архітектура, скульптура, живопис, графіка, декоративне мистецтво). Художній образ у мистецтві. Живопис – монументальний, станковий, декоративний. Жанри живопису: історичний, побутовий, портрет, пейзаж, натюрморт, анімалістичний, казково-билинний, релігійно-міфологічний. Графіка – види: станкова, книжкова та журнально-газетна, плакатна, художньо-виробнича або прикладна. Скульптура, її різновиди – кругла, яка використовує виразні можливості здалеку розглядати її силует (статуя, бюст, композиційна група), рельєф, (барельєф, горельєф, контррельєф).

Тема 1.3. Анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку та психологічні механізми розвитку образотворчої діяльності.

Сенсомоторний розвиток як чинник та передумова образотворчості в період дошкілля. Педагогічні технології розвитку дітей в образотворчій діяльності. психолого-педагогічні дослідження проблеми розвитку образотворчих здібностей. Періодизація розвитку образотворчих здібностей в ереддошкільному і дошкільному віці Своєрідність творчості в бразотворчій діяльності дитини-дошкільняти. Динаміка розвитку творчих здібностей дітей в образотворчій діяльності.

Тема 1.4. Розвиток у дітей інтересу до образотворчої діяльності

Інтерес до образотворчої діяльності — це емоційно забарвлена потреба дитини у зображувальній діяльності, що включає емоційний, пізнавальний, вольовий та діяльнісний компоненти і розвивається від ситуативного маніпулятивного інтересу у ранньому віці до стійкого диференційованого інтересу у старшому дошкільному віці.

Формування інтересу залежить від створення естетичного предметно-розвивального середовища, особистості вихователя, системної організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей дітей та взаємодії з родиною. Розвиток інтересу забезпечується використанням різноманітних методів та прийомів: наочних (обстеження, показ,

спостереження), словесних (бесіди, художнє слово), практичних (вправи, експериментування, ігрові прийоми), інноваційних (нетрадиційні техніки, інтеграція, ІКТ) та методів стимулювання (заохочення, створення ситуації успіху, виставкова діяльність).

Тема 1.5. Види образотворчої діяльності та їх взаємозв'язок

Основними видами образотворчої діяльності дошкільників є малювання (предметне, сюжетне, декоративне), ліплення (предметне, сюжетне, декоративне), аплікація (предметна, сюжетна, декоративна) та конструювання, кожен з яких має специфічні матеріали, засоби зображення та особливості впливу на розвиток дитини.

Малювання розвиває дрібну моторику, кольоросприймання та уяву; ліплення формує об'ємне сприймання, координацію рухів та тактильну чутливість; аплікація виховує акуратність, композиційні вміння та розвиває глазомір; конструювання розвиває просторове мислення та технічні здібності.

Взаємозв'язок видів образотворчої діяльності здійснюється через інтегровані заняття, комплексні та комбіновані форми роботи, використання спільних тем, прийомів, матеріалів та забезпечує цілісність художнього розвитку дитини, урізноманітнює творчу діяльність і підвищує інтерес дошкільників до образотворчого мистецтва.

Тема 1.6. Методи і прийоми розвитку дитини в образотворчій діяльності

Види методів і прийомів та їхня характеристика (наочні, словесні, практичні; інформаційно-рецептивні, репродуктивні, евристичні). Інтеграція методів і прийомів для реалізації педагогічної мети в різних технологіях освітнього процесу образотворчої діяльності

Тема 1.7. Форми організації образотворчої діяльності

Форми організації роботи з образотворчої діяльності в умовах повсякденного життя. Самостійна образотворча діяльність (СОД) та її організація. Заняття як форма організованого навчання образотворчої діяльності та їхні види.

Змістовий модуль 2. Особливості організації образотворчої діяльності дітей дошкільного віку

Тема 2.1. Малювання як засіб особистісного розвитку дитини

Малювання — основний вид образотворчої діяльності дітей дошкільного віку, його особливості.. Завдання навчання та алгоритми організації і педагогічного супроводження дитячого малювання в різних вікових групах.. Малювання в жанрі «пейзаж».. Малювання у жанрі «портрет».. Малювання в жанрі «натюрморт». Малювання в жанрі книжкової ілюстрації.

Тема 2.2 Розвиток особистості дитини у процесі занять з ліплення

Завдання і зміст розвитку дітей молодшого дошкільного віку в процесі занять з ліплення. Завдання і зміст ліплення в середній групі.. Завдання і зміст ліплення в старшій групі.. Обладнання та матеріали для занять з ліплення. Методи педагогічного супроводження занять з ліплення.

Тема 2.3. Декоративна діяльність дошкільнят як засіб і середовище

особистісного розвитку

Характеристика декоративної діяльності. Види декоративної діяльності, їхня технологія та методика. Декоративне малювання: технологія та методика. Декоративне ліплення: технологія та методика. Аплікація: технологія та методика. Збагачення декоративної діяльності дошкільнят.

Тема 2.4. Особистісно-розвивальна спрямованість архітектурної та конструктивно-моделюючої діяльності.

Своєрідність конструювання, його зв'язок із грою. Завдання конструювання з будівельного матеріалу.. Завдання конструювання з деталей конструкторів. Розвиток дитини у процесі конструювання з паперу і картону. Розвиток творчих здібностей у процесі конструювання з природного та викидного матеріалу. Завдання конструювання з викидних матеріалів.

Тема 2.5. Альтернативні підходи до планування образотворчої діяльності

Значення планування зображувальної діяльності в ЗДО. Принципи планування роботи з образотворчої діяльності дітей дошкільного віку. Види планів роботи вихователя ЗДО.

Тема 2.6. Спільна робота дошкільного навчального закладу та сім'ї з питань організації образотворчої діяльності

Мета, завдання і методи розвитку дитини засобами образотворчого мистецтва в сім'ї. Форми і методи педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу з родинами з питань художньо-естетичного розвитку дітей.

2.2. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

Практичне заняття № 1.

Образотворче мистецтво – специфічна форма відображення дійсності

План

1. Характерні особливості образотворчого мистецтва.
2. Художній образ як форма художнього мислення в мистецтві.
3. Мистецтво, як елемент культури, її знак та символ.

Запитання і завдання для контролю:

1. Підготувати реферат з теми: «Функції мистецтва», «Історичний характер мистецтва».
2. Що поєднує в собі поняття «культура» в широкому та вузькому розумінні цього слова?
3. У чому полягають функції мистецтва?
4. Яким естетичним критерієм повинен відповідати художній твір?
5. За якими типологічними ознаками відбуваються поєднання художніх творів у види, жанри, стилі мистецтва?
6. За яких умов можливе повноцінне естетичне сприймання художнього твору?

Рекомендована література: 5; 7; 12; 27.

Практичне заняття № 2-3

Види, форми та жанри образотворчого мистецтва

План

1. Живопис один із видів образотворчого мистецтва.
2. Види живопису: монументальний, станковий, декоративний, театральнорекоративний, мініатюрний.
3. Жанри живопису.
 1. Графіка, як мистецтво. Характеристика видів графіки.
 2. Скульптура як вид мистецтва.
 3. Монументальна скульптура. Засоби виразності.
 4. Станкова скульптура. Характеристика й засоби виразності
 5. Види народного та декоративно – прикладного мистецтва.
 6. З історії розвитку промислів України.

Запитання і завдання для контролю:

1. Підготувати повідомлення про творчість українських художників – ілюстраторів дитячих книг та мистецький аналіз їх ілюстрацій.
2. Підготувати альбом із зразками різних видів, жанрів живопису, графіки.
3. Дати визначення понять : картина, репродукція, копія, зробити їх порівняльний аналіз.
4. Підготувати реферат з теми: «Малюнок – основа образотворчого

мистецтва, його значення, види», «Художній образ у мистецтві»

5. Підготувати повідомлення про жанри скульптури: портретний, анімалістичний, побутовий, казково - фантастичний.

6. Підбір ілюстрацій з різними видами скульптури, їх характеристика.

7. Підбір ілюстрацій з різними стилями в архітектурі . Їх характеристика.

8. Характерні особливості декоративного мистецтва.

9. Складіть робочу таблицю з символіки кольору та орнаментального мотиву

10. Знайдіть якнайбільше відомостей про орнамент, скористуйтесь міфами, легендами, казками; намалюйте орнаменти, оволодійте прийомами стилізації.

11. Складіть словничок мистецтвознавчих професійних термінів.

12. Зберіть і репрезентуйте власну колекцію репродукцій декоративного мистецтваПідготувати реферат з теми: «Український орнамент

Рекомендована література: 5; 7 ;12; 14; 27; 31;32.

Практичне заняття № 4

Анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку та психологічні механізми розвитку образотворчої діяльності

План

1. Сенсомоторний розвиток як чинник та передумова образотворчості в період дошкільця.
2. Педагогічні технології розвитку дітей в образотворчій діяльності.
3. Психолого-педагогічні дослідження проблеми розвитку образотворчих здібностей
4. Роль навчання в розвитку здібностей
5. Періодизація розвитку образотворчих здібностей в переддошкільному і дошкільному віці
6. Проблема художньої творчості

Запитання і завдання для контролю:

1. У чому полягає потреба дитини в оволодінні образотворчою діяльністю?
2. Чи слід вважати прагнення дитини до “самовираження” провідною потребою в оволодінні образотворчою діяльністю?
3. .Що свідчить про зв’язок власного і соціального спрямування результатів образотворчої діяльності дитини?
4. Рівнем сформованості яких процесів і утворень визначається готовність дитини до образотворчої діяльності? Чим обумовлені досягнення різних рівнів цієї готовності?
5. Обґрунтуйте складну й суто індивідуальну систему сприймання дійсності, краси і мистецтва, в якій беруть участь різні аналізатори.
6. Зробіть висновок щодо способів збагачення уявлень дитини про світ, мистецтво
7. Визначити специфіку понять «чуттєвість» та, «чутливість», порівняйте їх, поміркуйте над ними, здійсніть самоаналіз.

8. Проаналізуйте завдання сенсорного і моторного розвитку дитини у кожному віковому періоді, переглянувши освітні програми для дошкільця.
9. Поясніть тезу: » Інтерес – рушійна сила образотворчої діяльності дітей»
10. Розробіть і намалюйте наочну модель структури інтересу до образотворчої діяльності, дайте характеристику його компонентів.
11. Розкрийте засоби, методи і прийоми формування у дітей інтересу до образотворчої діяльності.
12. Поясніть, як враховувати індивідуальні інтереси дітей в образотворчій діяльності.

Рекомендована література: 7;12; 14;27;30.

Практичне заняття № 5.

Розвиток у дітей здібностей до сприймання краси в різних її формах як передумова образотворчої діяльності

План

1. Краса природи надихає на творчість
2. Краса людини як єдність зовнішнього вигляду і внутрішніх характеристик
3. Краса праці і людини праці
4. Краса образотворчого мистецтва як інтегративна духовна цінність для дітей та їхньої образотворчої діяльності

Запитання і завдання для контролю

- 1.Поясніть феномен краси: природи, людини, праці, побуту, образотворчого мистецтва. Доведіть, що краса і творчість нероздільні.
- 2.Розробіть фрагмент естетичного спілкування з дітьми на матеріалі краси природи, розкрийте її різнобічну життєву цінність: моральну, естетичну, таку, що творчо надихає.
- 3.Придумайте для дітей гру «Я — фотограф», за допомогою якої вони відкриватимуть таємниці людської краси, психології, настроїв, взаємин і спілкування.
- 4.Розробіть у вигляді наочної або образної моделі питання про завдання ознайомлення дітей з творами образотворчого мистецтва.
- 5.Дайте характеристику різних форм ознайомлення дошкільнят зі зразками образотворчого мистецтва.
- 6.Поясніть специфіку методів ознайомлення дошкільнят зі зразками образотворчого мистецтва (можна на прикладі одного з його видів).
- 7.Наведіть приклади занять, на яких репродукції художніх картин використовувалися б як метод і як прийом навчання.
- 8.Розробіть фрагмент естетичного спілкування з дітьми на тему: «Види скульптури».
- 9.Перелічіть, що стане предметом обговорення з дітьми старшої групи під час розглядання ілюстрацій до книжок.
10. Складіть план естетичного спілкування з дітьми на тему: «Чарівні розписи Петриківки».

Практичне заняття № 6.

Образотворчість і художньо-естетичний розвиток особистості в ранньому дитинстві

План

1. Художній розвиток дитини у пренатальний та немовлячий періоди
2. Образотворчість і художній розвиток дитини на другому і третьому роках життя

Запитання і завдання для контролю

1. Дайте характеристику засобів художньо-естетичного розвитку дитини у пренатальний і немовлячий періоди.
2. Поясніть, як педагогічно забезпечувати розвиток художнього сприймання та перші спроби з малювання дитини першого року життя.
3. В чому ви вбачаєте педагогічну цінність ігор з шифоном, формочками для печива, висушеним листям тощо для дітей раннього віку?
4. Які види образотворчої діяльності доступні дитині другого року життя і в чому особливості їх організації?
5. Визначте педагогічну цінність спонтанних дитячих малюнків.
6. Доведіть, що образотворча діяльність дітей третього року життя значно збагачується як за видами, так і за змістом.
7. Розробіть систему вправ для спільного малювання педагога чи батьків з дитиною (домальовування малюнків).
8. Зберіть колекцію малюнків дітей раннього віку, проаналізуйте їх, спираючись на концепцію В. Мухіної.
9. Розробіть рекомендації для батьків щодо організації образотворчої діяльності дитини раннього віку в сім'ї.
10. Виконайте творчий проект «Педагогічна цінність дозображувального етапу в розвитку образотворчості дошкільнят».

Рекомендована література: 7; 10; 12; 27; 30.

Практичне заняття № 7

Організація особистісно-розвивального середовища для образотворчої діяльності

План

1. Образотворча діяльність в особистісно-орієнтованій моделі освіти
2. Поліфункціональність образотворчої діяльності як основи різнобічного розвитку особистості дитини
3. Своєрідність творчості в образотворчій діяльності дитини-дошкільняти
4. Динаміка розвитку творчих здібностей дітей в образотворчій діяльності

Запитання і завдання для контролю:

1. Дайте визначення понять: «перцептивна культура», «сенсорна культура», «естетична культура», «художня культура».

2. Знайдіть у цих поняттях спільне і визначте педагогічну мету для професійної діяльності з дошкільнятами.
3. Дайте характеристику програми сенсомоторного розвитку дитини.
4. Наведіть приклади ігор для розвитку сенсорики дітей.
5. Поясніть взаємозв'язок здібностей і задатків в розвитку образотворчої діяльності літєй.
6. Дайте характеристику динаміки розвитку спеціальних творчих здібностей в образотворчій діяльності дітей.
7. Наведіть приклади відомих вам нетрадиційних технік малювання і визначте їхнє значення у розвитку художньо-творчих здібностей дітей.
8. Поясніть тезу: «Інтерес — рушійна сила образотворчості дітей».
9. Розробіть і намалюйте наочну модель структури інтересу до образотворчої діяльності, дайте характеристику його компонентів.
9. Розкрийте засоби, методи і прийоми формування у дітей інтересу до образотворчої діяльності.
10. Поясніть, як враховувати індивідуальні інтереси дітей в образотворчій діяльності.
11. У чому ви бачите особливості поглядів на образотворчу діяльність як на чинник та середовище розвитку особистості дитини в особистісно-орієнтованій моделі освіти?
12. Розробіть наочну модель, яка передбачатиме всі чинники освітнього простору (розвивального середовища), необхідні для розвитку особистості дитини в образотворчій діяльності.
13. Спрогнозуйте напрями роботи педагога щодо збільшення ступеня свободи дитини в образотворчій діяльності в умовах освітньо-розвивального середовища дошкільного навчального закладу.
14. Як ви розумієте положення проте, що поліфункціональність мистецтва й образотворчої діяльності відкриває широкі можливості для комплексного розвитку дитини?

Рекомендована література: 7;12; 14;27;30.

Практичне заняття № 8

Варіативні програми навчання дітей образотворчої діяльності в ЗДО.

Характеристика державних програм:

1. «Дитина». Програма виховання і навчання дітей від 3 до 7 років
2. Програма виховання дітей «Українське дошкілля ».
3. Програма «Соняшник»
4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі»
5. Програма естетичного виховання дітей 2—7 років «Краса. Радість. Творчість»
6. Програма «Крок за кроком в Україні»
7. Художньо-екологічна програма з образотворчого мистецтва для дитячих дошкільних закладів та навчально-виховних комплексів «Природа і художник»

Завдання і запитання для контролю

1. Дайте характеристику і визначте специфіку сучасних варіативних

програм навчання образотворчої діяльності. За якою з них вам хотілося б працювати і чому?

2. Назвіть та поясніть провідні принципи організації особистісно-розвивального середовища, сприятливого для образотворчої діяльності дитини.

3. Складіть і намалюйте структурну модель гармонізованого художньо-естетичного, особистісно-розвивального середовища для образотворчої діяльності в дошкільному навчальному закладі.

8. Складіть перелік матеріалів, обладнання та устаткування для занять з образотворчої діяльності.

9. Запропонуйте власну концепцію організації образотворчої діяльності дітей (від одного до трьох років; від трьох до шести років; для різновікової групи).

10. Поясніть, чому в особистісно-орієнтованій моделі навчання домінантна роль належить самостійній образотворчій діяльності дітей.

11. Як змінилися в сучасних умовах підходи до використання занять як традиційної форми організації образотворчої діяльності?

Рекомендована література: 2; 3; 6; 7.

Практичне заняття № 9

Т.Розвиток у дітей інтересу до видів образотворчої діяльності

План

1. Характеристика видів образотворчої діяльності

2. Взаємозв'язок видів образотворчої діяльності

Запитання і завдання для контролю:

1. Перелічіть види образотворчої діяльності, дайте їхню характеристику і визначте провідні засоби виразності в кожному з них.

2. Поясніть методологічне положення Б.Неменського, яке визначає взаємозв'язок видів образотворчої діяльності дитини: «Саме ці звичайні дитячі заняття - будування, зображення, прикрашання — і є формою вияву трьох сфер художнього мислення: конструктивного, зображального і декоративного, вони становлять «три серця мистецтва», які б'ються одночасно».

3. Поясніть педагогічну доцільність забезпечення взаємозв'язку видів образотворчої діяльності.

4. Наведіть приклади різних способів забезпечення взаємозв'язку видів образотворчої діяльності.

Практичне заняття № 10-12

Методика організації педагогічного супроводження зображувальної діяльності на етапі дошкільного дитинства

План

1. Види методів і прийомів та їхня характеристика (наочні, словесні, практичні; інформаційно-рецептивні, репродуктивні, евристичні)

2. Інтеграція методів і прийомів для реалізації педагогічної мети в різних

технологіях освітнього процесу образотворчої діяльності

Запитання і завдання для контролю

1. Перелічіть види образотворчої діяльності, дайте їхню характеристику і визначте провідні засоби виразності в кожному з них.
2. Визначте «Золоті правила» позиції педагога в різних формах організації образотворчої діяльності в контексті особистісно-орієнтованої моделі навчання.
3. Дайте характеристику сучасних підходів до класифікації методів педагогічного супроводження образотворчої діяльності.
4. Здійсніть добір методів і прийомів педагогічного супроводження образотворчої діяльності для особистісно-орієнтованої педагогічної технології.
5. Наведіть приклади використання діагностичних, арт-терапевтичних методів в образотворчій діяльності дітей.

Рекомендована література: 7; 10; 12; 27;30.

Практичне заняття № 13-15

Методика проведення занять зображувальної діяльності в ЗДО

План

1. Форми організації роботи з образотворчої діяльності в умовах повсякденного життя
2. Самостійна образотворча діяльність (СОД) та її організація
3. Заняття як форма організованого навчання образотворчої діяльності та їхні види

Запитання і завдання для контролю

1. Запропонуйте власну концепцію організації образотворчої діяльності дітей (від одного до трьох років; від трьох до шести років; для різновікової групи).
2. Поясніть, чому в особистісно-орієнтованій моделі навчання домінантна роль належить самостійній образотворчій діяльності дітей.
3. Як змінилися в сучасних умовах підходи до використання занять як традиційної форми організації образотворчої діяльності?
4. Визначте «Золоті правила» позиції педагога в різних формах організації образотворчої діяльності в контексті особистісно-орієнтованої моделі навчання.
5. Скласти і письмово оформити 3 конспекти занять для різних вікових груп ЗДО (тематичне, комбіноване, комплексне).

Рекомендована література: 7; 12; 27;30; 36.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Практичне заняття № 1.

Особливості навчання малювання в групах раннього віку

План

1. Малювання – основний вид образотворчої діяльності дітей, його особливості.
2. Основні складові предметного зображення в малюнках.

3. Характеристика нетрадиційних технік малювання.
4. Завдання і зміст навчання малювання в групах раннього віку
5. Послідовність оволодіння малюванням дітьми раннього і молодшого віку

Запитання і завдання для контролю:

1. Скласти конспекти занять з малювання (предметне) для дітей раннього віку
2. Розробити діагностику рівня оволодіння образотворчою діяльністю й розвитку творчості.
3. Підготувати реферат з теми: «Методи і прийоми керівництва нетрадиційним малюванням на заняттях і поза ними», «Взаємозв'язок образотворчої діяльності з заняттями по ознайомленню дітей з природою, розвитком мовлення та музичними заняттями».

Рекомендована література: 7; 12; 20;21;27;30; 36.

Практичне заняття № 2

**Методика проведення занять з малювання в старшому дошкільному віці
(семінарське заняття)**

План

1. Завдання і зміст навчання малювання в дошкільному віці
2. Послідовність оволодіння малюванням дітьми дошкільного віку
3. Завдання навчання та алгоритми організації і педагогічного супроводження дитячого малювання в різних вікових групах.
4. Малювання в жанрі «пейзаж».
5. Малювання у жанрі «портрет».
6. Малювання в жанрі «натюрморт».
7. Малювання в жанрі книжкової ілюстрації.

Запитання і завдання для контролю

1. Поясніть положення: феномен дитячого малюнка — у його поліфункціональності в соціумі.
2. Дайте характеристику сучасних підходів до розробки педагогічних технологій супроводження малювання в дошкільних навчальних закладах.
3. Поясніть і конкретизуйте думку: молодші діти більше переймаються процесом малювання, ніж завершеністю малюнка.
4. Що є домінантою освітньої програми з малювання в середньому дошкільному віці?
5. Дайте характеристику етапів формування у дітей старшого дошкільного віку здатності створювати виразні пейзажні малюнки.
6. Розкрийте алгоритм педагогічної технології навчання дітей малювання у жанрі «портрет».
7. Поясніть алгоритм педагогічної технології малювання у жанрі «натюрморт».
8. Визначте специфіку педагогічної технології навчання дітей малювання у жанрі книжкової ілюстрації.

9. Як організувати малювання дітей за музичними творами?
10. Доведіть, що так звані нетрадиційні техніки малювання є засобом розширення ступеня свободи дитини в цьому виді діяльності.
11. Скласти конспекти занять для всіх вікових груп дітей дошкільного віку з малювання.

Рекомендована література: 7; 12; 20;21;27;30; 36.

Практичне заняття № 3-4

Методика проведення занять з декоративного малювання в ЗДО

План

1. Визначте педагогічні завдання, що розв'язуються у процесі занять з декоративного малювання.
2. Види розписів декоративного малювання в ЗДО
3. Дайте характеристику засобів навчання декоративного малювання.
4. Розкрийте педагогічну технологію теоретичних, практичних і творчих занять з декоративного малювання в різних вікових групах.

Запитання і завдання для контролю

1. Сутність декоративної діяльності дітей дошкільного віку.
2. Поясніть зумовленість декоративної діяльності досягненнями дитини в образотворчої діяльності.
3. Окресліть значення декоративної діяльності для розвитку особистості дитини.
4. Дайте характеристику основних видів розпису в декоративній діяльності дошкільнят.
5. Перелічіть та охарактеризуйте провідні техніки декоративної діяльності.
6. Розкрийте зміст основних етапів педагогічної технології супроводження декоративної діяльності.
7. Визначте педагогічні завдання, що розв'язуються у процесі занять з декоративного малювання.
8. Дайте характеристику засобів навчання декоративного малювання.
9. Розкрийте педагогічну технологію теоретичних, практичних і творчих занять з декоративного малювання в різних вікових групах.
10. Поясніть художні особливості декоративних розписів в дошкільному віці
11. Скласти конспекти занять з декоративного малювання в середній та старшій групі.

Рекомендована література: 7; 12; 27;28; 30; 36.

Практичне заняття № 5-6

Методика проведення занять з ліплення в ЗДО (семінарське заняття)

План

1. Завдання і зміст розвитку дітей молодшого дошкільного віку в процесі занять з ліплення.
2. Завдання і зміст ліплення в середній групі.
3. Завдання і зміст ліплення в в старшій групі.
4. Обладнання та матеріали для занять з ліплення.

5. Методи педагогічного супроводження занять з ліплення.

Запитання і завдання для контролю

1. У чому специфіка ліплення як виду образотворчої діяльності дітей?
2. Дайте характеристику завдань розвитку дитини молодшого дошкільного віку в процесі занять ліпленням.
3. Доведіть особливе значення для розвитку дітей середнього дошкільного віку ознайомлення з прийомами переформування геометричних еталонів для створення більш виразних і точних за формою об'єктів.
4. Визначте ускладнення завдань і змісту ліплення у старших групах.
5. Чим корисне для розвитку дітей старшого віку ліплення з натури?
6. Яке обладнання та матеріали треба мати в розвивальному середовищі щоб створити необхідні умови для розвитку дитини в ліпленні?
7. Поясніть алгоритм методики педагогічного супроводження занять з ліплення.
8. Поясніть художні особливості декоративного ліплення.
9. Дайте характеристику матеріалів та обладнання для декоративного ліплення.
10. Опишіть техніки ліпного декорування предметів.
11. Розкрийте зміст педагогічної роботи з розвитку особистості дитини в декоративному ліпленні.
12. Наведіть приклад ігрової ситуації, яка б розвивала у дітей молодшого віку ігрову мотивацію ліплення.
13. Розробіть ситуацію естетичного спілкування з дітьми середньої групи на тему «Загадковий і різноманітний керамічний посуд».
14. Придумайте приклади технічних або художніх етюдів для формування у дітей вміння роботи стекою та штампиками.
15. Складіть план проведення екскурсії для ознайомлення дітей старшого віку з творами монументальної або монументально-декоративної скульптури на матеріалі вашого регіону.
16. Розробіть для дітей художньо-дидактичну гру «Застиглі фігури» з метою розвитку відчуття динаміки і пластики.
17. Поясніть ускладнення мотивації занять з ліплення в старших групах.
18. Доведіть, що ліплення пластичним (скульптурним) способом у старшому дошкільному віці має значні переваги над іншими способами.
19. Розкрийте способи розвитку творчості і самостійності дітей у ліпленні.
20. Скласти конспекти занять для всіх вікових груп дітей дошкільного віку з ліплення

Рекомендована література: 7; 12; 22;23;27;30; 36.

Практичне заняття № 7

Методика проведення занять з аплікації в ЗДО.

План

1. Характеристика декоративної діяльності.
2. Аплікація: технологія та методика.
3. Види аплікації, їхня технологія та методика.

Запитання і завдання для контролю

5. Що і таке декоративна діяльність?
6. Поясніть зумовленість декоративної діяльності досягненнями дитини в інших видах образотворчої діяльності.
7. Окресліть значення декоративної діяльності для розвитку особистості дитини.
8. Дайте характеристику основних видів декоративної діяльності дошкільнят.
9. Перелічіть та охарактеризуйте провідні техніки декоративної діяльності.
10. Розкрийте зміст основних етапів педагогічної технології супроводження декоративної діяльності.
11. Визначте специфіку аплікації як виду декоративної діяльності.
12. Дайте характеристику технік виконання аплікацій.
13. Продемонструйте особливості методики педагогічного супроводження аплікації в різних вікових групах.
14. Визначте особливості особистісного розвитку дошкільнят у процесі створення виробів декоративного характеру в техніці оригамі.
15. Розкрийте особливості, зміст і методику організації дитячої дизайн-діяльності.
16. Складіть наочну модель поняття «компетентність дитини в галузі декоративної діяльності».
17. Виконайте 4—5 творчих робіт в різних декоративних техніках, презентуйте їх.

Рекомендована література: 7; 12;27;28; 30; 36.

Практичне заняття № 8

Конструювання з готових форм шляхом використання природного і викидного матеріалів (семінарське заняття)

План

1. Своєрідність конструювання, його зв'язок із грою
2. Завдання конструювання з будівельного матеріалу
3. Завдання конструювання з деталей конструкторів
4. Розвиток дитини у процесі конструювання з паперу і картону
5. Розвиток творчих здібностей у процесі конструювання з природного та викидного матеріалу.
6. Завдання конструювання з викидних матеріалів

Запитання і завдання для контролю

1. Дайте характеристику понять: «конструювання», «моделювання», «художнє конструювання», «технічне конструювання», поясніть їхню своєрідність.
2. Спрогнозуйте, як спрямовувати дитяче експериментування в конструктивній діяльності на розвиток пізнавальної активності й творчості.
3. Складіть наочну модель до питання про види дитячого конструювання.
4. Розкрийте розвивальне значення конструювання з будівельного матеріалу і конструкторів, наведіть приклади прийомів педагогічної роботи, які забезпечують

його.

5. Покажіть розвивальне значення художнього конструювання з паперу і картону.

6. Розкрийте етапи творчої діяльності дітей в процесі конструювання на зразок оригамі, киригамі.

7. Доведіть, що конструювання з природного і викидного матеріалів має значні можливості для розвитку творчих здібностей дітей.

8. Продемонструйте на прикладах, що конструювання з викидною матеріалу за характером більш наближене до художнього конструювання, ніж до технічного.

9. Наведіть приклади використання продуктів конструктивно-моделювальної діяльності в іграх дітей.

Рекомендована література: 7; 12; 23;24;27;30; 36.

Практичне заняття № 9

**Планування образотворчої діяльності в ЗДО. Планування та проведення занять в різновіковій групі(плани- конспекти занять).
(семінарське заняття)**

План

1. Значення планування
2. Принципи планування
3. Види планів

Запитання і завдання для контролю

1. Проаналізуйте важливість планування освітньої роботи з образотворчої діяльності в дошкільному навчальному закладі.

2. Які чинники забезпечують педагогам альтернативу у плануванні педагогічної роботи?

3. Перелічіть і поясніть найважливіші принципи планування роботи з образотворчої діяльності.

4. Дайте характеристику видів планування і змісту планів кожного виду.

5. Складіть план роботи гуртка з малювання на рік.

Рекомендована література: 4; 7; 12; 27;30; 3; 36.

Практичне заняття № 18

**Спільна робота дошкільного навчального закладу та сім'ї
з питань організації образотворчої діяльності**

План

1. Мета, завдання і методи розвитку дитини засобами образотворчого мистецтва в сім'ї

2. Форми і методи педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу з родинами з питань художньо-естетичного розвитку дітей

Запитання і завдання для контролю

1. Поясніть, як впливає культура сім'ї на художньо-естетичний розвиток дитини.

2. Що повинні знати батьки про дитячий малюнок?

3. Складіть для батьків пам'ятку: «Як удома забезпечувати інтерес дитини до образотворчого мистецтва і художньої діяльності».

4. Розробіть план лекторію для батьків на тему: «Цей чарівний світ образотворчого мистецтва».

5. Що таке педагогічні інновації і за якими показниками їх оцінюють?

6. Дайте характеристику основних напрямів інноваційно-освітньої роботи в галузі організації образотворчої діяльності дітей.

7. Обґрунтуйте власну інноваційну ідею, розробіть алгоритм інноваційних пошуків для її реалізації

8. Підготуйте самостійну візуально-вербальну інформацію, сучасні поради з облаштування розвивального середовища для образотворчої діяльності.

9. Розробити варіативні поради для сімей з різним матеріальним достатком та житловими умовами (розвиток дитини визначається не кількістю обладнання, а заохоченням її до творчості і співпраці).

10. Під час педагогічної практики вивчити і спрогнозувати просвітницьку роботу з образотворчого мистецтва з урахуванням таких чинників:

- тип сім'ї (повна, неповна; з однією, двома дітьми; багатодітна; благополучна, з негараздами у стосунках; «дітоцентрична», «прагматична» іт. ін.);

- стиль виховання в сім'ї (ліберальний, демократичний, педантичний, поблажливий, авторитарний, контрольний тощо); цінності, що культивуються в сім'ї (культурні, матеріальні, моральні, естетичні і т. ін.); економічний стан сім'ї (високий, середній, низький достаток);

- становище дитини в сім'ї (повноцінний член сім'ї, «улюбленець», «примирювач», «вередун», «дармоїд», «трудівник», пригнічений іт. ін.);

- потенційні можливості дитини (обдарована, з обмеженими можливостями, комплексом меншовартості — не рішуча, не смілива, не врівноважена, депривована, з девіантною поведінкою і т. ін.).

Рекомендована література: 7; 12;27;30; 36.

РОЗДІЛ III

3.1. Програмові вимоги з дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю»

1. Назвіть предмет і завдання курсу „Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю”.

2. Проаналізуйте зв'язок методики зображувальної діяльності з іншими науками.

3. Охарактеризуйте ліплення та його види.

4. Особливості використання нетрадиційних технік та матеріалів на заняттях з малювання.

5. Образотворче мистецтво – складова культури суспільства і людини.

6. Охарактеризуйте аплікацію та її види.

7. Нетрадиційні форми та методи малювання в ЗДО

8. Охарактеризуйте особливості конструктивної діяльності.

9. Зробіть порівняльну характеристику методики навчання аплікації у двох різних за віком групах.

10. Значення образотворчої діяльності для всебічного виховання та розвитку дітей дошкільного віку.

11. Дайте характеристику програмових завдань з образотворчої діяльності дітей дошкільного віку (малювання).

12. Зробіть порівняльну характеристику методики навчання конструюванню у двох різних за віком групах.

13. Охарактеризуйте класифікацію методів керівництва зображувальною діяльністю дітей дошкільного віку.

14. Зробіть порівняльну характеристику методики навчання малюванню у двох різних за віком групах.

15. Назвіть особливості творчої образотворчої діяльності дітей дошкільного віку.

16. Охарактеризуйте методику проведення заняття з малювання у молодшій групі.

17. Проаналізуйте роль образотворчого мистецтва у становленні особистості дитини дошкільного віку.

18. Охарактеризуйте методику проведення заняття з малювання у середній групі.

19. Дайте визначення і поясніть зміст понять: „здібності”, „творчість”, „творчі здібності”, „творча обдарованість”.

20. Проаналізуйте методику навчання малюванню дітей у вікових групах дитячого садка.

21. Охарактеризуйте методику проведення заняття з аплікації у середній групі.

22. Дайте характеристику етапам розвитку образотворчих здібностей у дітей дошкільного віку.

23. Проаналізуйте методику навчання ліпленню у вікових групах дитячого садка.

24. Охарактеризуйте методику проведення заняття з малювання у старшій групі.

25. Розкрийте фізіологічні та психологічні особливості зображувальної діяльності дітей третього року життя.

26. Проаналізуйте методику навчання аплікації у вікових групах ЗДО.

27. Скласти конспект заняття з малювання (група за вибором).

28. Проаналізуйте методику навчання конструюванню у старшій групі ЗДО.

29. Охарактеризуйте обладнання та матеріали для виконання аплікації в дитячому садку. Педагогічні та гігієнічні вимоги до нього.

30. Завдання та програмовий матеріал з конструювання в дошкільному виховному закладі

31. Охарактеризуйте обладнання та матеріали для виконання конструювання в дитячому садку. Педагогічні та гігієнічні вимоги до нього.

32. Охарактеризуйте методику проведення заняття з аплікації у молодшій групі.

33. Охарактеризуйте обладнання та матеріали для виконання ліплення в дитячому садку. Педагогічні та гігієнічні вимоги до нього.

34. Скласти конспект заняття з аплікації (група за вибором).

35. Розкрийте взаємозв'язок зображувальної діяльності із заняттями по ознайомленню дітей з природою, розвитку мови, музичними заняттями.

36. Охарактеризуйте обладнання та матеріали, необхідні для заняття з малювання в дитячому садку. Педагогічні та гігієнічні вимоги до нього.

37. Скласти конспект заняття з аплікації (2-га молодша група).

38. Розкрийте взаємозв'язок зображувальної діяльності з ігровою діяльністю дітей.

39. Види аплікації в дитячому садку.

40. Скласти конспект заняття з конструювання (старша група).

41. Проаналізуйте та порівняйте організацію і проведення занять з образотворчої діяльності у різних вікових групах дошкільного закладу.

42. Охарактеризуйте особливості малювання дітей 1-ї мол. групи (3-й рік життя).

43. Скласти конспект заняття з конструювання (група за вибором).

44. Проаналізуйте наочні методи і прийоми навчання дітей зображувальній діяльності.

45. Охарактеризуйте значення розвитку сприйняття для образотворчої діяльності дітей.

46. Скласти конспект заняття з аплікації (середня група).

47. Проаналізуйте словесні методи і прийоми навчання дітей зображувальній діяльності.

48. Дайте характеристику видам аплікації, які використовують у дитячому закладі; порівняйте їх за віковими групами.
49. Дати характеристику практичним методам і прийомам навчання дітей зображувальній діяльності.
50. Проаналізуйте методику навчання конструюванню у вікових групах дитячого садка
51. Декоративне малювання на заняттях із зображувальної діяльності у дитячому закладі.
52. Методика навчання малюванню у вікових групах дитячого закладу.
53. Методика навчання ліпленню у вікових групах ЗДО.
54. Поясніть зумовленість розвитку здібностей і творчості навчальною діяльністю.
55. Дайте характеристику жанрам живопису.
56. Скласти конспект заняття з аплікації в середній групі.
57. Живопис як вид зображувального мистецтва. Його види.
58. Визначте значення образотворчої діяльності для фізичного розвитку дітей дошкільного віку.
59. Скласти конспект заняття з аплікації в старшій групі.
60. Проаналізуйте роль образотворчої діяльності в естетичному вихованні дошкільників.
61. Охарактеризуйте методику проведення заняття з ліплення у старшій групі.
62. Визначте вплив образотворчої діяльності на моральне виховання дітей дошкільного віку.
63. Охарактеризуйте методику проведення заняття з ліплення у середній групі.
64. Методична робота з образотворчої діяльності в дошкільному виховному закладі.
65. Охарактеризуйте методику проведення заняття з конструювання у середній групі.
66. Розкрийте доцільність і місце використання розповіді в різних видах зображувальної діяльності дітей.
67. Охарактеризуйте методику проведення заняття з конструювання у старшій групі.
68. Підготовка матеріалів до занять з образотворчої діяльності; роль вихователя та дітей.
69. Охарактеризуйте методику проведення заняття з аплікації у старшій групі ЗДО
70. Анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку та психологічні механізми розвитку образотворчої діяльності
71. Розвиток дрібної мускулатури рук, координації, точності, плавності, ритмічності рухів, становлення зорового контролю за зображувальними діями як умова становлення зображень у дітей.

72. Суспільна природа здібностей, участь у діяльності як провідна умова їх розвитку.

73. Здібності і задатки. Структура образотворчих здібностей.

74. Психолого-педагогічні дослідження проблем розвитку образотворчих здібностей (М.Волкова, Є.Ігнат'єв, Т. Казакова та ін.)

75. Періодизація розвитку образотворчих здібностей у переддошкільному та дошкільному віці (Н.Сакуліна).

76. Організоване, систематичне навчання як спосіб прискорення розвитку образотворчих здібностей дітей.

77. Роль інтересу в навчанні дітей дошкільного віку. Особливості і показники інтересу до зображувальної діяльності.

78. Завдання і зміст навчання аплікацій в різних вікових групах.

79. Виховання у дітей третього року життя інтересу до аплікації як виду образотворчої діяльності.

80. Завдання і зміст навчання конструювання з будівельного матеріалу та спеціальних конструкторів в різних вікових групах.

81. Види образотворчої діяльності та їхній взаємозв'язок в ЗДО.

82. Аплікація як вид декоративно-прикладного мистецтва і образотворчої діяльності, її своєрідність, естетичні якості.

83. Значення конструювання для всебічного розвитку дитини дошкільного віку.

84. Види конструювання в дитячому садку.

85. Типи і види занять, гігієнічні та естетичні вимоги до їх проведення. Структура і тривалість занять з образотворчої діяльності в дошкільному навчальному закладі.

86. Методи навчання образотворчої діяльності на заняттях в ЗДО.

87. Форми організації образотворчої діяльності

88. Розвиток у дітей здібностей до сприймання творів образотворчого мистецтва

89. Особливості методики зображувальної діяльності в групах раннього віку.

90. Особливості зображувальної діяльності дітей 3 року життя. Перехід від дозображувального до зображувального періоду.

91. Особливості методики навчання дітей раннього віку зображувальної діяльності.

92. Методика організації педагогічного супроводження зображувальної діяльності на етапі дошкільного дитинства

93. Особливості методики проведення занять з малювання дітьми молодшого і середнього дошкільного віку.

94. Малювання як засіб особистісного розвитку дитини

95. Завдання і зміст навчання предметного малювання в першій молодшій групі,

96. Розвиток особистості дитини у процесі занять з ліплення

97. Особливості конструювання з будівельного матеріалу і конструкторів.

98. Перспективність і наступність в організації образотворчої діяльності в дошкільному навчальному закладі та школі

99. Спільна робота дошкільного навчального закладу та сім'ї з питань розвитку дитини засобами образотворчого мистецтва

3.2 ІНДИВІДУАЛЬНІ ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ

Блок 1. Теоретико-дослідницькі завдання

Завдання 1. Проаналізуйте творчість одного з видатних художників-педагогів (Є. Фльоріна, Н. Сакуліна, Т. Комарова, О. Кульчицька та ін.). Підготуйте мультимедійну презентацію з його методичними принципами навчання дошкільників образотворчому мистецтву.

Завдання 2. Створіть анотований альбом дитячих малюнків «Вікові особливості зображувальної діяльності дошкільників» (по 5-7 робіт для кожної вікової групи з детальним аналізом).

Завдання 3. Розробіть порівняльну таблицю «Програми з образотворчої діяльності для дошкільних закладів України» (3-4 програми). Визначте спільні та відмінні підходи до навчання малювання, ліплення, аплікації.

Завдання 4. Дослідіть використання українського народного мистецтва у зображувальній діяльності дошкільників. Підготуйте реферат «Петриківський розпис/писанкарство/вишивка (на вибір) як засіб естетичного виховання дітей».

Завдання 5. Проведіть діагностичне дослідження рівня розвитку зображувальних умінь дітей однієї вікової групи (5-7 дітей). Оформіть результати у вигляді аналітичної записки з рекомендаціями.

Блок 2. Методичні розробки

Завдання 6. Розробіть систему занять з малювання для однієї вікової групи на квартал (10-12 занять) за тематичним принципом («Золота осінь», «Зимові розваги», «Весняне пробудження» тощо).

Завдання 7. Створіть методичний посібник «Нетрадиційні техніки зображення для дошкільників» з описом 10-15 технік, покроковими інструкціями та фотоілюстраціями (монотипія, кляксографія, малювання пальчиками, відбитки, граттаж тощо).

Завдання 8. Розробіть серію дидактичних ігор для розвитку художніх здібностей дошкільників (8-10 ігор) з описом мети, матеріалів, правил та методики проведення.

Завдання 9. Створіть картотеку «Художнє слово на заняттях з образотворчої діяльності» (30-40 віршів, загадок, потішок для різних видів зображувальної діяльності та вікових груп).

Завдання 10. Розробіть методичні рекомендації для вихователів «Організація предметно-розвивального середовища для зображувальної діяльності» з ескізами, схемами розміщення матеріалів та обладнання.

Блок 3. Практично-творчі завдання

Завдання 11. Виготовте комплект наочних посібників для навчання дітей малюванню (5-7 поетапних схем малювання різних об'єктів: тварини, рослини, транспорт, люди).

Завдання 12. Створіть авторську серію декоративних робіт у техніці аплікації на основі українських народних орнаментів (5-7 робіт), адаптованих для дошкільників з методичними рекомендаціями.

Завдання 13. Розробіть та виготовте дидактичну гру з образотворчого мистецтва (настільна гра, лото, доміно, пазли) з описом методики використання у різних вікових групах.

Завдання 14. Створіть серію творчих робіт «Чотири пори року» в різних техніках (малювання, ліплення, аплікація, конструювання) з методичними коментарями щодо використання на заняттях.

Завдання 15. Виготовте альбом зразків декоративно-ужиткового мистецтва для ознайомлення дошкільників (15-20 зразків: дымківська іграшка, гжель, хохлома, петриківський розпис, косівська кераміка тощо) з короткими описами.

Блок 4. Проектні завдання

Завдання 16. Розробіть проєкт «Мистецька студія в дошкільному закладі»: концепція, планування приміщення, перелік обладнання та матеріалів, система роботи, календарно-тематичне планування на рік.

Завдання 17. Створіть проєкт батьківського клубу «Малюємо разом»: мета, завдання, форми роботи, тематика зустрічей, методичні матеріали для батьків (4-5 консультацій).

Завдання 18. Розробіть проєкт виставкової діяльності в дошкільному закладі на навчальний рік з описом тематики, оформлення, залучення дітей та батьків.

Завдання 19. Створіть віртуальну екскурсію музеєм/галереєю для дошкільників (презентація з 15-20 слайдів, адаптований текст, ігрові завдання).

Завдання 20. Розробіть інтегроване заняття з образотворчої діяльності з елементами музики, літератури, хореографії (детальний конспект з обґрунтуванням міжпредметних зв'язків).

Блок 5. Цифрові та інноваційні завдання

Завдання 21. Створіть відеоурок «Майстер-клас з нетрадиційної техніки малювання» для дошкільників (5-7 хвилин) з методичними коментарями.

Завдання 22. Розробіть інтерактивну дидактичну гру з образотворчого мистецтва (у PowerPoint або спеціальних програмах) для використання на інтерактивній дошці.

Завдання 23. Створіть блог/сторінку в соціальних мережах «Мистецтво для малят» з серією публікацій (10-15 постів) про методику навчання зображувальній діяльності.

Завдання 24. Розробіть електронний методичний посібник «Інтеграція образотворчого мистецтва в освітній процес ЗДО» (20-25 сторінок) з ілюстраціями, схемами, прикладами занять.

Завдання 25. Створіть віртуальну галерею дитячих робіт з QR-кодами для батьків з описом техніки виконання та методичними рекомендаціями для домашньої творчості.

Критерії оцінювання індивідуальних творчих завдань:

Відповідність змісту завдання темі та віковим особливостям дітей
Креативність та оригінальність виконання
Методична грамотність та обґрунтованість
Естетичність оформлення
Практична значущість та можливість використання у професійній діяльності
Повнота розкриття теми
Дотримання термінів виконання

3.3.ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Зміст і характер самостійної художньої діяльності дітей дошкільного віку визначає:

- а) емоційно-інтелектуальний, художньо-естетичний досвід дітей (інтерес, смакові уподобання, здібності, досягнення тощо)
- б) роботу вихователя з усією групою дітей (наприклад, введення нового інформаційного та зображального матеріалу, способу, виду художньої практики; творчі проекти, діагностика досягнень дітей)
- в) створення скульптури з різних матеріалів (пластичних, твердих, напівтвердих, зі снігу, льоду)
- г) реалістичні та абстрактні, скульптури, які зображують людей і тварин

2. Структурна побудова занять для дітей 2-3 року життя з образотворчої діяльності:

- а) вступна частина, основна частина, заключна частина
- б) попередня робота, підготовча робота, мотивація, процес образотворчості, результати роботи
- в) підготовча частина, основна частина, підведення підсумків
- г) сюрпризний момент, основна частина, заключна, підведення підсумків

3. Виберіть приклади розвивальних занять для дітей 2-3 років за блоками:

- а) тренування пальчиків
- б) пейзаж
- в) натюрморт
- г) портрет

4. З якої вікової групи починаємо ліпити на заняттях іграшки:

- а) середня група
- б) старша група
- в) молодша група
- г) підготовча група

5. Метою художнього виховання є:

- а) формування загальнолюдських ціннісних орієнтацій, гуманістичних ідеалів, принципів, почуттів
- б) формування розумових здібностей та якостей особистості, наукового світогляду
- в) формування моральних якостей та норм поведінки, моральної культури особистості
- г) формування вміння сприймати, розуміти та оцінювати твори мистецтва, естетичної свідомості

6. Зображувальна діяльність дітей безпосередньо пов'язана з виражальними засобами:

- а) рухом, ритмом, кольором, композицією
- б) ритмом, кольором, формою, композицією
- в) кольором, формою, композицією, темпом

г) формою, матеріалом, рухом, композицією

7. Важливою умовою успішного проведення занять з образотворчого мистецтва є:

а) взаємозв'язок занять з розвитку рідної мови, ознайомлення з навколишнім світом, музичного виховання

б) взаємозв'язок з сімейним вихованням, пізнавальна активність та опора на життєвий досвід дитини

в) взаємозв'язок з активною ігровою діяльністю дитини, врахування індивідуальних особливостей

г) взаємозв'язок з видами декоративно-прикладного мистецтва, з народними традиціями, звичаями

8. Методи навчання дошкільників образотворчого діяльності передбачають:

а) систему дій педагога, який організовує ігрову діяльність дітей, спрямовану на засвоєння елементарних знань про природу, мовленнєвий розвиток та розвиток дитячої творчості

б) способи взаємодії педагога та дітей у практичній діяльності, спрямовані на засвоєння знань графічної грамоти, розвиток зображувальної діяльності

в) систему педагогічних положень, спрямованих на засвоєння учнями знань про різні види мистецтва та використання їх у дитячій життєдіяльності

г) способи взаємодії педагога з дітьми та батьками, спрямовані на розвиток естетичних почуттів та емоційних переживань дітей у ході ознайомлення з творами мистецтва

9. Малювання в ЗДО поділяють на такі види:

а) предметне, сюжетне декоративне

б) малювання по пам'яті та малювання на теми;

в) ілюстративне малювання та малювання по пам'яті;

г) ілюстративне малювання та декоративне.

10. Основними виражальними засобами предметного малювання є:

а) лінія;

б) композиція;

в) колір;

г) пластичність.

11. Один з видів народної художньої творчості – це прикраси, що вирізують з білого або кольорового паперу:

а) мальованка;

б) аплікація;

в) витинанка;

г) орігамі.

12. За видами художньої практики розрізняють такі заняття:

а) малювання; ліплення; архітектурна діяльність; декоративна діяльність;

б) індивідуальне; групове; фронтальне;

- в) теоретичні (мистецтвознавчі); практичні (зображальні); комбіновані;
- г) комплексні, практичні, комбіновані, теоретичні.

13. Один з видів образотворчого мистецтва, що полягає у вирізуванні і накладанні різних форм і закріпленні їх на іншому матеріалі, який прийнято за фон – це:

- а) аплікація;
- б) ниткографія;
- в) печворк;
- г) витинанка.

14. Стилізований художній візерунок (прикраса), що характеризується ритмічністю, повторенням однакових або чергування різних елементів візерунку – це:

- а) силует;
- б) гравюра;
- в) орнамент;
- г) монотипія.

15. Основні вимоги до творів мистецтва, що використовуються у ЗДО:

- а) реалістичність, виразність, зрозумілість, тематична одноманітність, конкретність;
- б) виразність, естетичність, абстрактність, зрозумілість, тематична різноманітність;
- в) зрозумілість, виразність, абстрактність, тематична різноманітність, реалістичність;
- г) реалістичність, виразність, зрозумілість, конкретність, тематична різноманітність.

16. Вид наочності, який використовується на заняттях творів живопису, прикладів з художньої літератури, документів, моделей, макетів та ін. - це:

- а) демонстрація;
- б) ілюстрація;
- в) інструктаж;
- г) дослідження.

17. Основним державним документом, що визначає обсяг і зміст навчального матеріалу, коло знань, умінь і навичок, якими повинні оволодіти дошкільники, є:

- а) посібник;
- б) план;
- в) підручник;
- г) програма.

18. В чому полягає зміст художньої практики в ЗДО:

- а) навчання і творчість;
- б) художнє світобачення;
- в) самостійна художня діяльність;

г) заняття, прогулянка.

19. Аплікацію як вид образотворчого мистецтва класифікують за такими групами:

- а) сюжетна, предметна, тематична;
- б) предметна, декоративна, тематична;
- в) тематична, предметна, сюжетна;
- г) предметна, сюжетна, декоративна.

20. До традиційних технік зображення, що використовуються на заняттях не належить:

- а) декоративний розпис;
- б) портретний малюнок;
- в) малюнок - ляпкографія;
- г) сюжетний малюнок.

21. Основними виражальними засобами ліплення в дошкільному віці є:

- а) передача об'ємної форми;
- б) композиція;
- в) пластичність;
- г) колір.

22. Які основні види образотворчого мистецтва вам відомі?

- а) живопис, лірика, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво;
- б) живопис, графіка, музика, декоративно-ужиткове мистецтво;
- в) живопис, графіка, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво;
- г) живопис, лірика, графіка, скульптура.

23. Чим відрізняється скульптурні твори від живописних або графічних?

- а) пропорцією та об'ємом;
- б) об'ємом та пластичністю форми;
- в) динамікою та пропорцією;
- г) кольором та композицією.

24. Мистецтво створення об'ємних художніх творів засобами різьблення, ліплення чи відливання - це:

- а) архітектура;
- б) живопис
- в) скульптура;
- г) графіка.

25. Невелика дощечка, на якій змішують фарби:

- а) пленер;
- б) пенал;
- в) палітра;
- г) палиця.

26. Декоративне малювання – це малювання:

- а) орнаментів;
- б) предметів з натури;

- в) пейзажів
- г) геометричних форм.

27. Які матеріали та обладнання необхідні для занять з ліплення:

- а) папір, фарби, стеки;
- б) олівці, кольоровий папір, глина;
- в) дошка, стеки, глина, тісто, віск.;
- г) конструктори, папір, фарби.

28. Заняття, які поєднують у собі теоретично-мистецтвознавчу та практично-творчу частини називають:

- а) комплексними;
- б) комбінованими;
- в) практичними;
- г) теретичними.

29. За характером діяльності та змістом теоретичні заняття проводять для того щоб:

- а) проаналізувати художній твір або картину;
- б) вигадати щось нове, видозмінюючи або вдосконалюючи реальний об'єкт;
- в) ознайомити дітей з чимось новим або закріпити здобуті раніше знання, розглядаючи предмет у незвичному ракурсі;
- г) скласти розповідь або казку про об'єкт, який розглядається, намалювати або зліпити його, використовуючи знайдені ознаки.

30. Під дитячим конструюванням розуміють:

- а) процес створення різних конструкцій, моделей, в яких передбачено взаєморозміщення частин та елементів, способи їх з'єднання;
- б) процес створення зображень, фігур;
- в) процес створення об'ємних зображень кулястої і циліндричної форми, в яких передбачено пластичне з'єднання;
- г) процес створення орнаментів та візерунків.

31. Матеріалами для дитячої конструктивної діяльності є:

- а) дитячий будівельний матеріал, спеціальні конструктори (дерев'яні, металеві, пластмасові), папір, картон, тканина, природний, викидний матеріали;
- б) конструктори;
- в) глина, папір, сніг вода;
- г) картон, кольоровий папір.

32. Розрізняють два типи конструювання :

- а) технічне і художнє;
- б) декоративне і сюжетне;
- в) силуетне і геометричне;
- г) предметне і сюжетне.

33. Зміст занять з ліплення дітей молодшого дошкільного віку передбачає зображення:

- а) циліндричні форми

- б) геометричні форми
- в) конусовидної форми
- г) ліплення фігури людини

34. Особливістю занять декоративною діяльністю є:

- а) робота з предметом;
- б) вирізання деталей;
- в) малювання орнаменту;
- г) конструювання з паперу.

35. Техніка аплікації передбачає такі етапи:

- а) виготовлення зображення і закріплення його на тлі (приклеювання, пришивання);
- б) малювання орнаменту та декорування предметів;
- в) пластичний і конструктивний;
- г) вирізання зображення з паперу.

36. До художнього конструювання належать:

- а) конструювання з паперу і картону, з природного матеріалу, з викидного матеріалу;
- б) орігамі;
- в) аплікація;
- г) конструювання з паперу.

37. Який матеріал під час нагрівання стає пластичним

- а) віск, парафін;
- б) пластилін, тісто;
- в) глина;
- г) пластилін, глина.

38. Алгоритм педагогічної технології збагачення дитячого малювання у старшому дошкільному віці складається з таких етапів:

- а) живе споглядання світу природи, предметів, людей, розглядання й обговорення творів живопису і графіки, вправи в техніці малювання, виконання творчих завдань.
- б) проаналізувати художній твір або картину; вигадати щось нове, видозмінюючи або вдосконалюючи реальний об'єкт;
- в) ознайомити дітей з чимось новим або закріпити здобуті раніше знання, розглядаючи предмету незвичному ракурсі;
- г) скласти розповідь або казку про об'єкт, який розглядається, намалювати або зліпити його, використовуючи знайдені ознаки.

39. До групи наочних методів належать:

- а) розглядання предметів, об'єктів природи, арт-об'єктів (творів мистецтва, малюнків, зліпків тощо), спостереження, споглядання;
- б) мистецтвознавча розповідь, бесіда, обговорення, запитання, заохочення, порада;
- в) експериментування із зображальними матеріалами;
- г) вправи у техніках зображення.

40. Репродуктивні методи в особистісно-орієнтованій педагогічній технології образотворчої діяльності це :

а) наслідування зразка креативної поведінки (педагога, художника), способів дій у ситуаціях вибору (здуму, теми, змісту, формату, матеріалів, способів зображення, виражальних засобів та деталей); вправи у техніках; дії поруч з педагогом.

б) вибір, експериментування з матеріалом, маніпулювання матеріалом, обговорення;

в) проект (творче завдання), ідентифікація з особою художника, «входження у картину».

г) спрямовані на отримання дитиною інформації за допомогою різних рецепторів-аналізаторів (зорового, слухового, нюхового, смакового, тактильно-рухового).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний Стандарт дошкільної освіти) – К.: Міністерство освіти і науки України, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Білан О.Л. Художньо-творчий розвиток дітей у дошкільному віці: методичні рекомендації. – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2020. – 76 с.
3. Верещагіна О.В. Декоративно-прикладне мистецтво в дошкільному навчальному закладі: методичний посібник. – Харків: Основа, 2019. – 128 с.
4. Васильченко С.М. Нетрадиційні техніки образотворчого мистецтва та їх вплив на художньо-естетичний розвиток дітей дошкільного віку: методичний посібник. – Хмельницький: Всеосвіта, 2024. – 47 с.
5. Гончарук Т.А. Українська народна іграшка в художньому вихованні дошкільників: навчально-методичний посібник. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – 95 с.
6. Гришко Н.Є. Ліплення в дитячому садку: методичні рекомендації. – Київ: Генеза, 2019. – 80 с.
7. Іванченко В.А. Пластилінові чудеса: творчі заняття з ліплення для дошкільників. – Харків: Ранок, 2020. – 96 с.
8. Корніловська О.І. Методика навчання ліплення дітей дошкільного віку: навчальний посібник. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. – 124 с.
9. Купрієнко В.В., Корінько І.О., Міхіна Н.М. Альбом майбутнього художника. 5-й рік життя. – Тернопіль: Мандрівець, 2020. – 32 с.
10. Кривоніс М.Л., Дроботій О.Л. Образотворча діяльність. Ранній вік: Посібник. Базовий компонент дошкільної освіти до всіх чинних програм. Нова редакція. – Харків: «Ранок», 2017. – 160 с.
11. Лазарович Н.Б. Методичні рекомендації до дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю». Навчально-методичне видання. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2024. – 134 с.
12. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Лазарович Н.Б. Педагогіка українського дошкільця: У 3 ч.: Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2016. – Ч. 3.
13. Машовець М.А. Конструювання з природних матеріалів у дошкільному віці. – Львів: Світ, 2019. – 88 с.
14. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років "Дитина" / За ред. Г.В. Беленької та ін. – К.: Міністерство освіти і науки України, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
15. Пісоцький О.П., Пісоцька Л.М. Основи образотворчого мистецтва та образотворча діяльність у дошкільному віці: навч. посіб. для студентів спеціальності "Дошкільна освіта". – 2-ге вид., доп. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 162 с.

16. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник (розділ "Художньо-продуктивна діяльність"). – К.: Академвидав, 2015. – С. 285-340.

17. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І. Білан; за заг. ред. О.В. Низковської. – К.: Генеза, 2017. – 256 с.
[URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf)

18. Тименко В.П. Петриківський первоцвіт: декоративне малювання для дошкільників. – К.: Мистецтво, 2018. – 64 с.

19. Федоренко Б.С. Розвиток творчих здібностей дошкільників засобами образотворчого мистецтва: монографія. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2016. – 372 с.

20. Чорна К.М. Методика ознайомлення дітей з декоративно-ужитковим мистецтвом: навчально-методичний посібник. – Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2021. – 99 с.

21. Яковлева Н.В. Альбом з аплікації, ліплення, конструювання. Для дитини 4-6-го року життя EduLnu. – Харків: Ранок, 2018. – 64 с. (серія "Талановиті пальчики")

Додаткова література:

1. Бабюк Т.Й., Каньоса Н.Г., Бабюк С.М. Формування Soft Skills в системі професійної підготовки педагога: навчально-методичний посібник. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2023. – 222 с.

2. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2021. – №2. – С. 3-8.

[URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/02/22/Dytyna%20u%20sviti%20mystetstva.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/02/22/Dytyna%20u%20sviti%20mystetstva.pdf)

3. Пукас І.Л., Каньоса Н.Г., Бабюк Т.Й. Формування базових якостей особистості дитини дошкільного віку: навчально-методичний посібник. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2023. – 131 с.

4. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" – нова редакція / За ред. О.Л. Кононко та ін. – К.: Світич, 2021. [URL:https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej](https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej)

5. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Іграшки з природного матеріалу. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – Київ: Літера ЛТД, 2015. – 31 с.

6. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Конструювання з паперу. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 31 с.

7. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Малювання крок за кроком. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – Київ: Літера ЛТД, 2015. – 35 с.

8. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Пластилін. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – Київ: Літера ЛТД, 2015. – 34 с.

9. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. Пластилінові фантазії. Талановиті пальчики. Навчальне видання. – Київ: Літера ЛТД, 2015. – 32 с.

10. Шевчук А. Мистецька освіта дітей. Традиції та інновації в оновленому БКДО // Дошкільне виховання. – 2021. – №4. – С. 20-23.

11. Шульга Л.В. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: навчально-методичний посібник. – Запоріжжя: ЗНУ, 2018. – 156 с

ДОДАТКИ

ДЕКОРАТИВНЕ МАЛЮВАННЯ МИСТЕЦТВО ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ

В історію культури українського народу яскравою сторінкою увійшов декоративний розпис.

Цей вид народного мистецтва почався з настінного малювання, поширеного з давніх часів у селах України, особливо на Дніпропетровщині, Поділлі, Буковині.

Тривалий час у кожній місцевості виробляли свої прийоми та технічні засоби оздоблення сільських будівель, хатнього інтер'єру, речей побуту.

У кожному регіоні поступово сформувався свій усталений характер орнаментальних мотивів, образи яких нав'язано щедрою українською природою та фантазією народних майстрів.

Село Петриківка Дніпропетровської області здавна уславилося своєрідним мистецтвом розпису. Незвичайний петриківський орнамент виник уже в XVII столітті на основі самобутнього запорізького декоративного мистецтва. Характерною рисою творчості петриківських народних митців було використання рослинно-квіткових орнаментів для декоративного оздоблення. Цьому орнаменту властиві легкість і виразність загального композиційного вирішення.

Уже у XX ст. Петриківка стала центром виготовлення мальовок – малюнків на тонкому папері. Їх виконували дешевими аніліновими фарбами (манійками). Мальовки стали популярними і досить швидко поширилися далеко за межі села. Паперові прикраси (стрічки-фризи, вазони-букети, гілочки з квітами) наклеювали на ґрунт стіни, дотримуючись старої структури оздоблення селянської архітектури. Поступово утверджувалося індивідуальне мистецтво талановитих майстрів мальовок: Тетяни Пати, Надії Білокінь, Ярини Пилипенко, Надії Тимошенко.

ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС

Характерною рисою петриківського розпису є те, що весь малюнок розпису, начебто **розгорнутий на площині листа**, має поверхнєве зображення. При цьому лінії стебел і гілчок не перетинаються між собою, а багато елементів розпису (**квіти, листи, ягоди** і т.п.) мають силуетне зображення, що саме собою підкреслює декоративне зображення розпису. **Фігури птахів, звірів, мають здебільшого контурне зображення. Тварин малюють у профіль, а квіти анфас.** Сучасний петриківський орнамент характеризується, насамперед, як **рослинний, переважно квітковий**. Він ґрунтується на уважному вивченні реальних форм місцевої флори і створенні на цій основі фантастичних, існуючих у природі квітів (наприклад, **«цибульки» чи «кучерявки»**). Широке застосування мають мотиви **садових (жоржини, айстри, троянди) і лугових (ромени, волошки) квітів і ягід калини, полуниці і винограду**. Характерними є також зображення листя, що називають

«напороттю», бутонів і пір'ястого ажурного листя. Для петриківських орнаменталістів характерні надзвичайно точний окомір і дивна спритність руки - усі майстри малюють без попередньо наміченого контуру, не користуючись жодним вимірювальним інструментом. Віртуозність виконання досягається писанням за допомогою тоненького пензлика з котячої вовни. Крім кисті, петриківські майстри застосовують стебла, щіпочки, а ягоди і деякі квіти малюють просто пальцем.

Петриківські майстри застосовують для розпису на папері яєчну темперу, у настінному розписі - гуаш, яєчну темперу й олійні фарби на ґрунті, а на дереві переважає підлаковий розпис олійними фарбами.

Основними традиційними композиційними сюжетами петриківського розпису є декоративні панно: «вазон», «букет», окрему «гілочку» і «фриз». Характерною рисою традиційної композиції, наприклад, петриківського «букета» є розташування в його центрі трьох великих квіток, зі сторін яких відгалужуються менші за розміром квіточки і бутони, що завершуються граціозно вигнутими вусиками і стеблинками лугових трав. Кольорове рішення такого букета завжди тримається на основних плямах, що акцентують, (у даному випадку - на трьох центральних квітах), яким ритмічно відповідають - перегукуються з ними – маленькі кольорові цятки другорядних елементів композиції. Для колориту традиційного петриківського розпису характерне контрастне з'єднання основних і додаткових квітів спектра, причому переважають червоні і зелені фарби. Нині петриківські майстри, що мають уже визначену художню професійну освіту, часто виконують свої композиції в теплій або холодній гамі.

Загальною рисою творчості майстринь є безпосередність, щирість, загострене відчуття декоративності. Вони будують свої композиції на одночасному контрасті основних і додаткових квітів, досконало володіють традиційною технікою розпису яєчною темперою. Для композиційних схем їхніх малюнків характерна деяка статичність, урівноваженість всіх елементів, ритмічне повторення квітів. Проте, їхні сюжети не однакові, і несуть у собі риси неповторної індивідуальності. Художники поєднують широкий соковитий мазок з легкими, переривчастими; видряпування щіпочкою тоненьких прожилок в середині листочка, кистю з котячої вовни виписують її краєчки, лозинкою вибирають пелюстки квітів, **пальцем обводять прозорі округлі ягоди.**

МИСТЕЦТВО КОСІВСЬКОГО РОЗПИСУ

На Івано-Франківщині є чудове місто Косів. Тутешні майстри розпису кераміці та дереву бережуть і використовують гуцульські мотиви. У цьому розписі переважають **коричневі барви в поєднанні з жовтуватими та зеленими кольорами на білому фоні.** Основні елементи косівського розпису – **квіти, візерунки, що переходять у геометричний орнамент; птахи та зображення людей у національному гуцульському одязі.** Основні елементи косівського розпису – **це квіти, пелюстки, листки- завитки, крапки та лінії-мережива.**

Естетику и стиль, народжені в українських Карпатах, не сплутаєш ні з чим. Яскравіше за все вони виражені в декоративно-прикладному мистецтві, один із зразків якого — аутентичний косівський розпис. Ця техніка названа на ім'я Косова, невеликого містечка в Івано-Франківській області і оформилась в окрему традицію на межі 18 и 19 віків. Стилїстика косівського розпису розвивалась з традицій оформлення гуцульської кераміки. Навколо карпатських сіл знаходили багаті залежи натуральної глини, тому гончарство було одним із самих поширених в регіоні промислів. Технологія декорування карпатської кераміки — «ритування» — унікальна і не має аналогів.

Косівський розпис пізнають завдяки особливому колориту и графічним мотивам. Майстри використовували обмежену кількість кольорів: *білий, зелений и різні відтінки охри, від світло-жовтої до коричневої. Рідше зустрічаються вкраплення синього кольору.* В техніці косівського розпису оформляють посуд і предмети вжитку, дитячі іграшки, сувеніри, декоративні кахлі. Для малюнків на косівській кераміці художники вибирали різні мотиви: рослинні орнаменти, зображення тварин и птахів, жанрові сценки.

МИСТЕЦТВО ОПІШНЯНСЬКОГО РОЗПИСУ

Село Опішня, що на Полтавщині, прославилося своїми розписами на увесь світ. Опішнянський розпис об'єднує декоративно-стилізовані форми, пишний рослинний орнамент червоного, зеленого, білого, коричневого і чорного кольорів. Саме вони надають опішнянським розписам неповторності, казковості та чарівності. Опішнянському розпису характерне зображення птахів спрощених форм без особливої пишності. Також опішнянському розпису **притаманне чорне та біле обведення візерунків і контурів.** Опішнянський розпис — це здебільшого *рослинний орнамент: квіти, грона, колоски, гілки у вигляді букетів та віночків.* Характерними рисами є *світло-жовтий колір*

візерунка, виконаний природним кольором глини, на червоно-коричневому, білому або зеленому фоні. Колір візерунка посилюють контрастами блакитного, темно-коричневого, яскраво-зеленого, синього або чорного і поливають прозорою поливою.

Переважно *кераміку розписують великим рослинним орнаментом, що складається з нескладних геометричних мотивів, без різких ламаних ліній.* Форма квітів — умовна за формою, часто близька до українських настінних розписів.

Розписують вироби традиційно жінки. Для розпису використовують кольорові глини-ангоби. Вироби, сформовані на гончарному крузі, спершу поливають рідкою кольоровою глиною, яка створює рівномірний тон. Після другої просушки їх розписують за допомогою гумової груші з соломинкою на кінці. Майстриня ставить виріб на гончарний круг і, обертаючи, наносить лінії. Потім, тримаючи виріб на колінах, малює візерунок, починаючи з найбільших елементів, які є опорою всієї композиції. Після закінчення нанесення контурного малюнка, його розфарбовують. Труднощі виконання розпису полягають у тому, що справжній колір ангоба виявляє під глазур'ю лише після випалу.

Для розпису мисок застосовують оригінальну техніку — «фляндрівку» (нанесення кольорів на черепок з подальшим їх розтягуванням спеціальним дротяним гачком). Виріб занурюють у червону глину, ставлять на гончарний круг і починають розписувати. Лінії «розтягують» мідним гачком. Фарба тонкими лініями входить одна в одну, створюючи візерунки. Ця техніка потребує швидкості, уважності, адже виправлення тут неможливі.

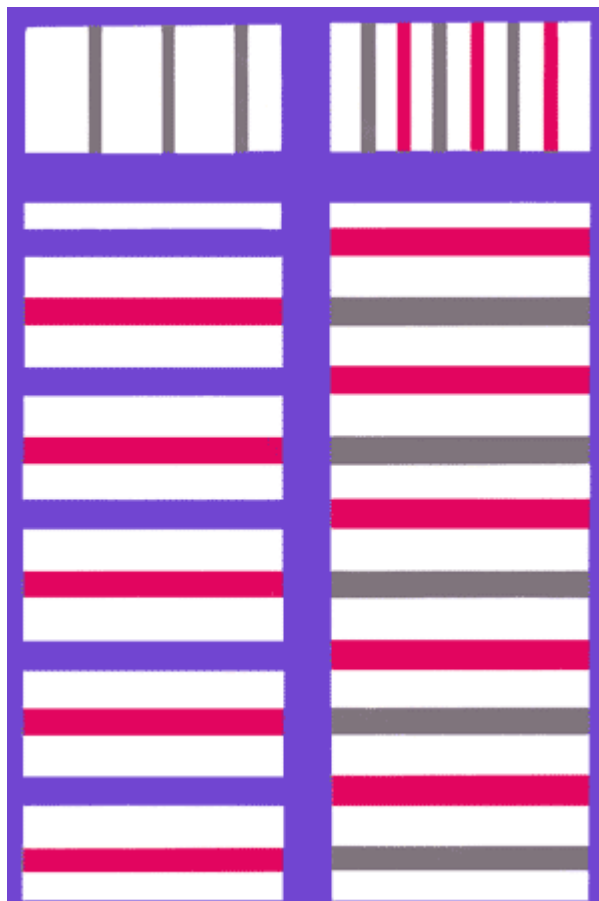
Зразки малюнків

**Декоративне
малювання**

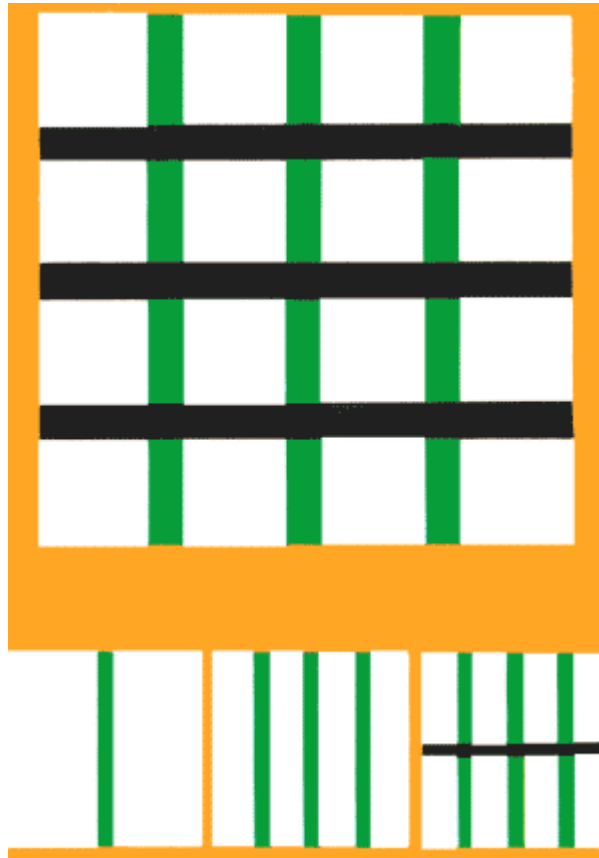
4-5 років. Заняття №1 «Полосата українська доріжка»

Мета: вчити дітей малювати полосатий візерунок на смужці паперу, чергуючи ритмічно вертикальні лінії за кольором. Закріпити вміння швидко проводити лінії всією шириною ворсу пензля, добре промивати пензель.

4-5 років. Заняття №2 «Хусточка»

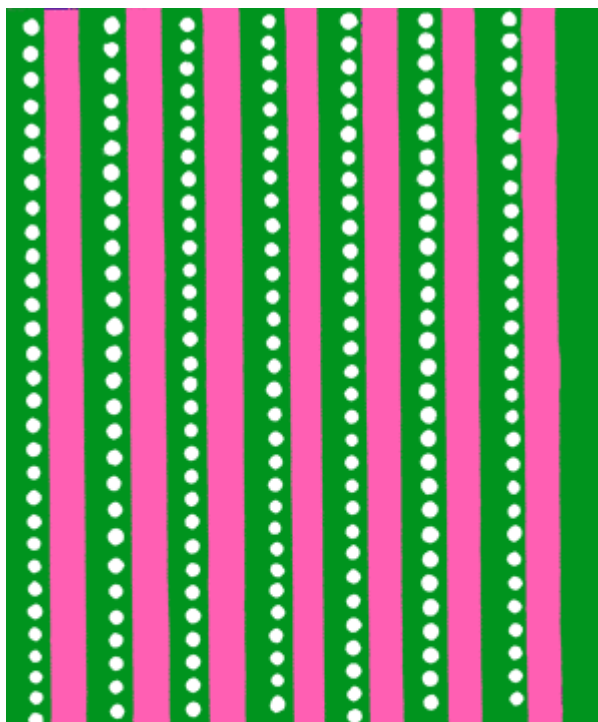
Мета: вчити малювати візерунок з вертикальних та горизонтальних ліній на квадратній формі паперу, знаходити середину сторін квадрата. Закріпити уміння проводити лінію швидко, одним рухом, не відриваючи пензля від паперу. Самостійно добирати контрастні кольори.

4-5 років. Заняття №3 **«Килимок»**

Мета: вчити малювати візерунок з ліній та крапок, розташовуючи їх

рівномірно по всій площі прямокутника. Розвивати вміння малювати лінії зліва направо, крапки між намальованими лініями.

4-5 років. Заняття №4 «Кухлик»

Мета: вчити малювати візерунок за мотивами української кераміки на плоскому предметі, поєднуючи лінії, мазки, крапки. Візерунки розташовувати біля горличка та дна кухля. Вчити ритмічно малювати мазки всім ворсом

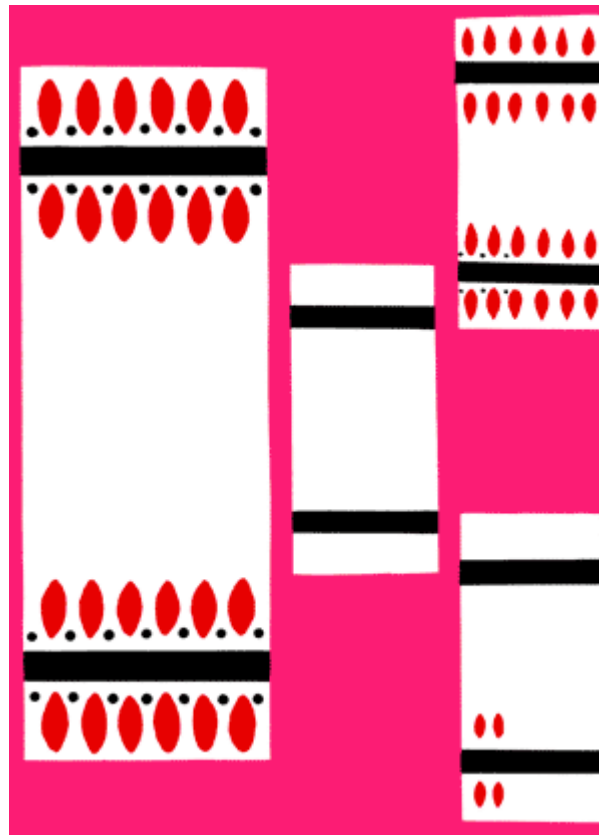
пензля. Закріпити вміння проводити горизонтальні лінії використовувати кольори, характерні для української кераміки: зелені, коричневі, жовті. Розвивати чуття ритму. Виховувати інтерес до української кераміки.

4-5 років. Заняття №5 **«Рушничок»**

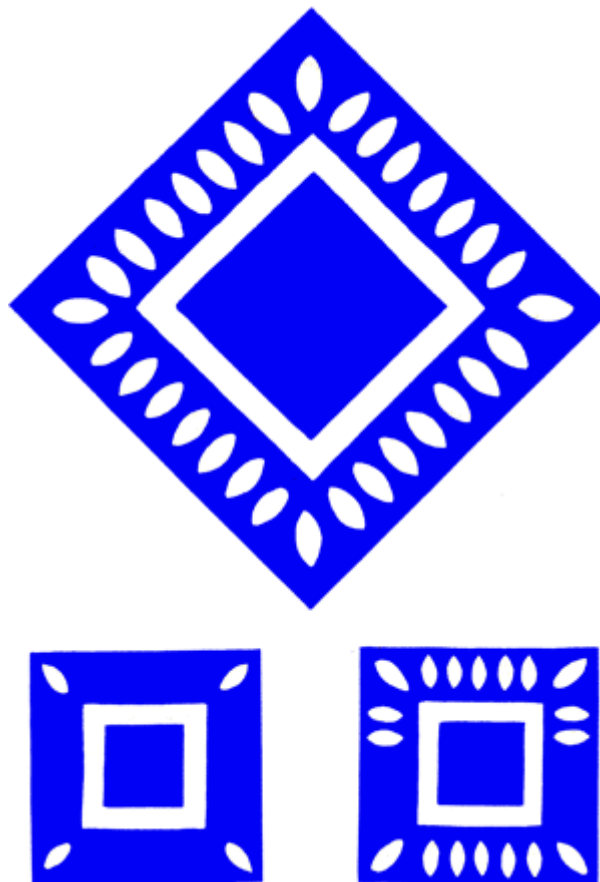
Мета: вчити малювати на видовженому прямокутнику, заповнюючи краї мотивами вишивки з ліній, вертикальних мазків, крапок. Вправляти у малюванні вертикальних мазків один проти одного ватвором пензля. Закріпити вміння малювати елементи візерунка ритмічно, використовувати

кольори, характерні для української вишивки.

4-5 років. Заняття №7 «Скатертинка»

Мета: вчити малювати візерунок з вертикальних та горизонтальних мазків, розташовувати їх по краю квадрата. Вправляти у малюванні мазків один проти одного всім ворсом пензля, повертаючи його. Закріпити вміння малювати вертикальні мазки.

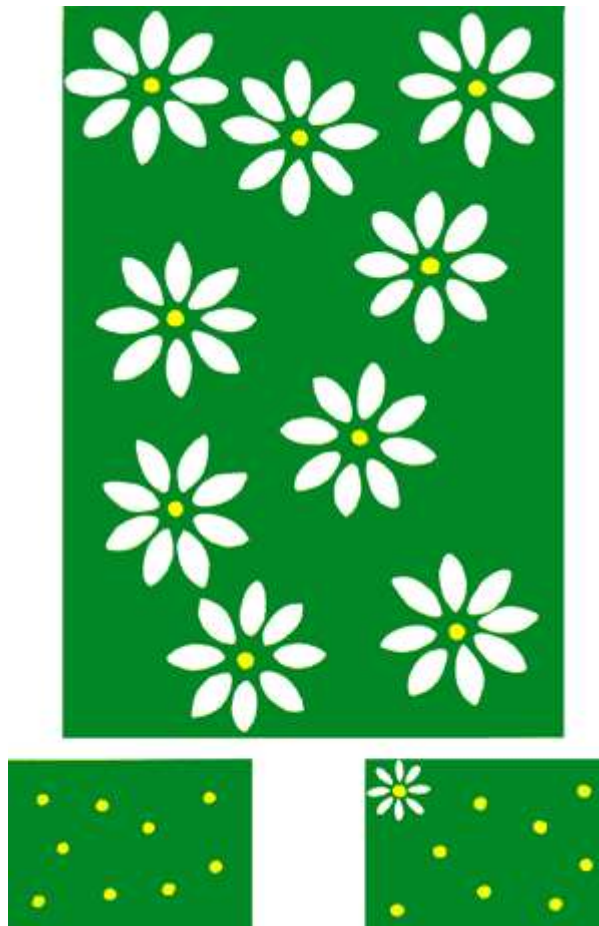
4-5 років. Заняття №8 **«Посуд»**

Мета: вчити малювати восьмипелюсткову квітку вертикальними, горизонтальними, похилими мазками за мотивами української кераміки; вправляти в знаходженні середини форми. Розташовувати мазки навколо середини симетрично, на однаковій відстані один від одного. Закріпити уміння малювати мазок всім ворсом пензля. Самостійно добирати кольори.

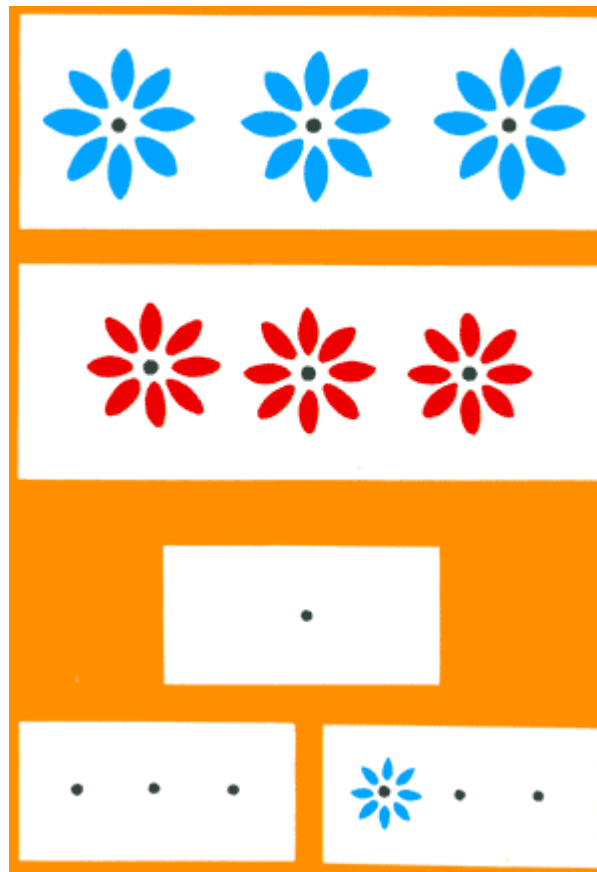
**4-5 років. Заняття №9 «Тканина на
плаття ляльці»**

Мета: вправляти дітей у малюванні восьмипелюсткових квітів. Вчити ритмічно розташовувати їх по всій площі прямокутника. Закріпити вміння малювати крапки, мазки в різному положенні.

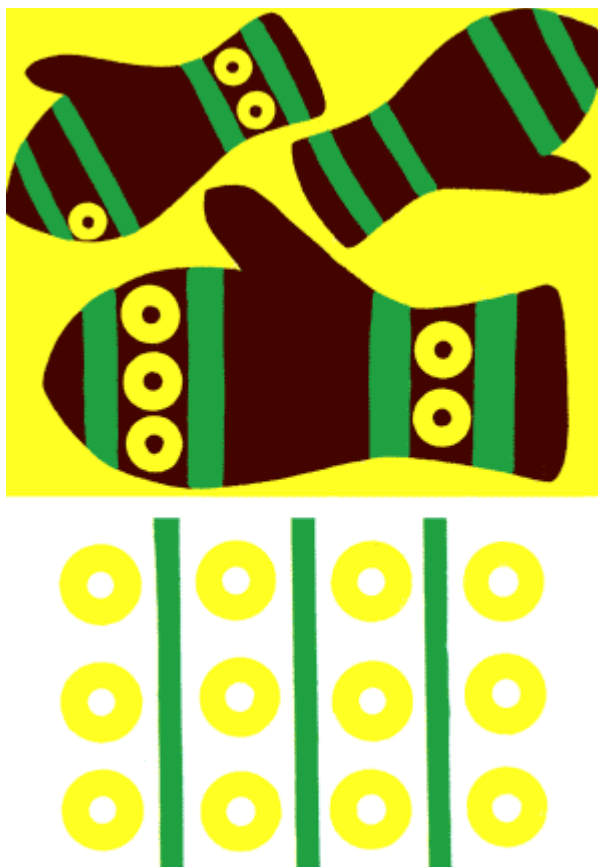
4-5 років. Заняття №10 «Вишита доріжка»

Мета: вчити малювати візерунок на видовженому прямокутнику, розташовуючи три восьмипелюсткові квітки; знаходити середину центральної, а потім лівої та правої квіток. Вчити використовувати кольори, характерні для української кераміки. Закріпити вміння малювати мазки.

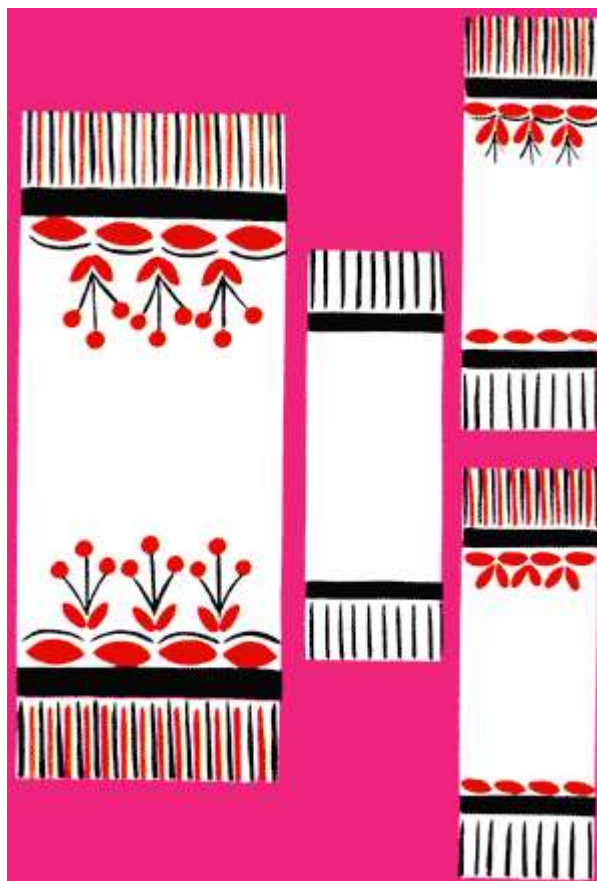
4-5 років. Заняття №11 **«Рукавичка»**

Мета: вчити малювати візерунок з ліній та кілець, ритмічно їх чергуючи. Малювати кільця одним рухом, рівномірно натискаючи на ворс пензля. Закріпити знання кольору, вміння швидко всією шириною ворсу проводити лінії.

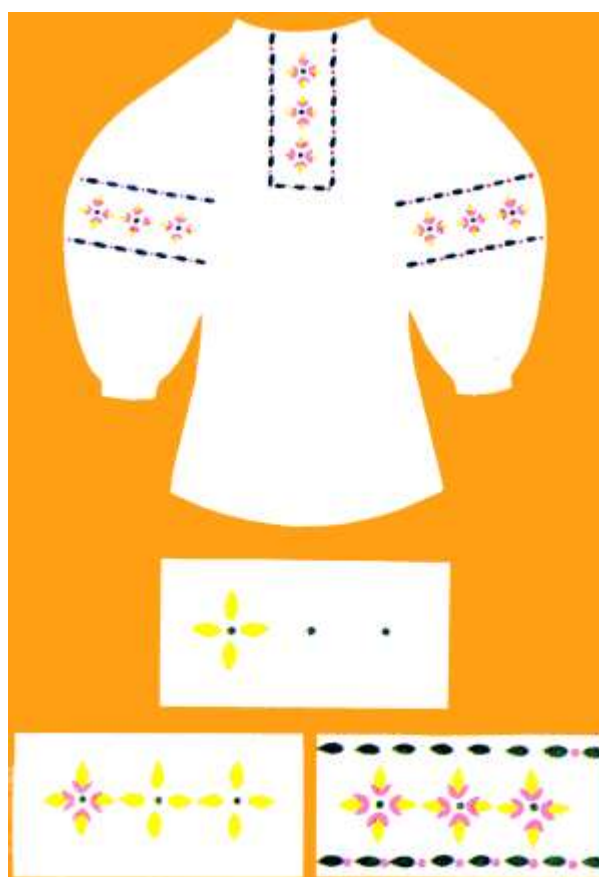
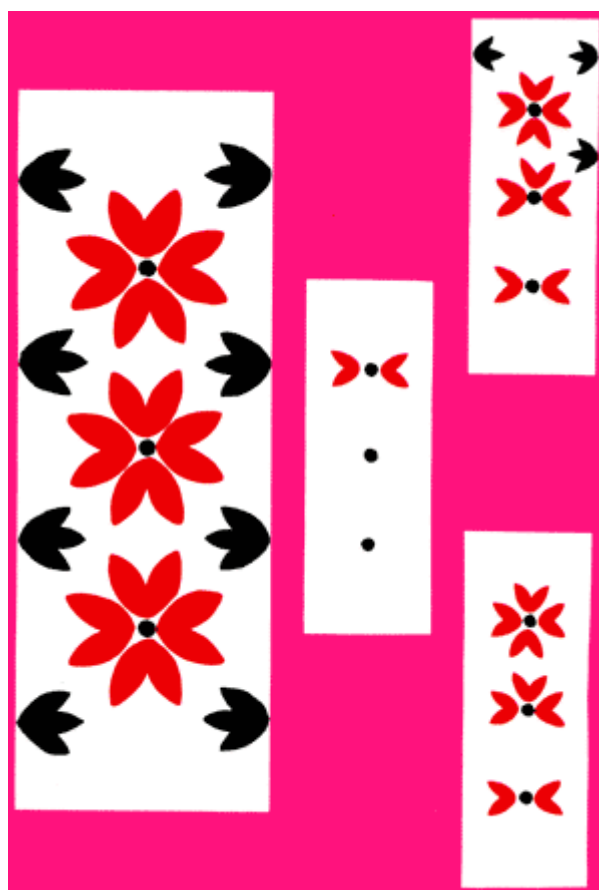
5-6 років. Заняття №1 «Рушничок»

Мета: вчити заповнювати візерунком лівий та правий краї смужки, використовуючи мотиви української вишивки; малювати дуги, прямі і хвилясті лінії різної ширини — пензлем, крапки — паличком. Закріплювати вміння малювати мазки в різних напрямках.

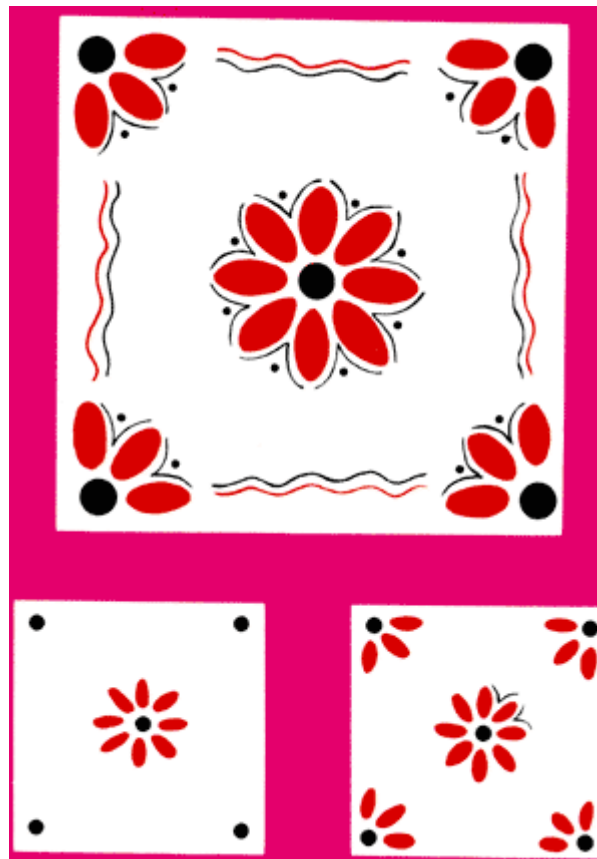
5-6 років. Заняття №2 «Вишиванки»

Мета: продовжувати вчити дітей малювати за мотивами української вишивки, заповнювати середину смужки великими елементами, кайму — дрібними; малювати потрібні мазки. Розвивати вміння самостійно добирати кольори, визначати середину форми.

5-6 років. Заняття №3 «Хустка»

Мета: продовжувати ознайомлення з елементами української вишивки.
Вчити заповнювати візерунком середину і кути квадрата, малювати обвідні лінії, мазки, короткі відрізки хвилястих ліній, використовуючи колорит української вишивки.

5-6 років. Заняття №4

«Кахля»

Мета: продовжувати вчити дітей заповнювати візерунком середину, кути і сторони квадрата. Поглиблювати знання про українську кераміку. Закріплювати вміння малювати мазки, лінії, крапки, кінцем пензля, накладати фарбу на фарбу, добирати кольори, характерні для української кераміки (опішнянської або закарпатської).

5-6 років. Заняття №5 «Керамічні іграшки»

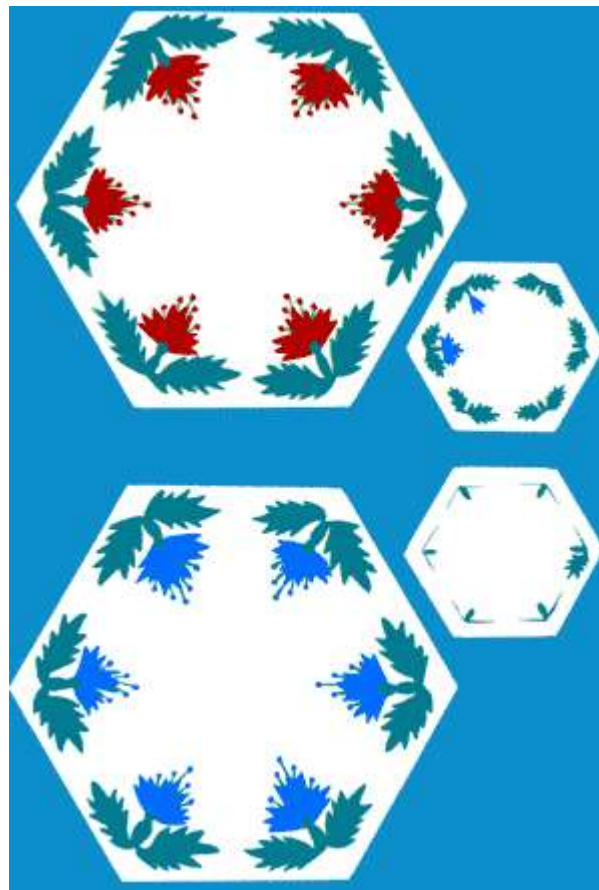
Мета: вчити прикрашати візерунком площинний предмет у формі української керамічної іграшки (ужгородської, опішнянської, яворівської), малювати короткі відрізки хвилястих, прямих і обвідних ліній, мазки різного розміру, крапки, накладати фарбу на фарбу. Використовувати в роботі кольори, характерні для української кераміки.

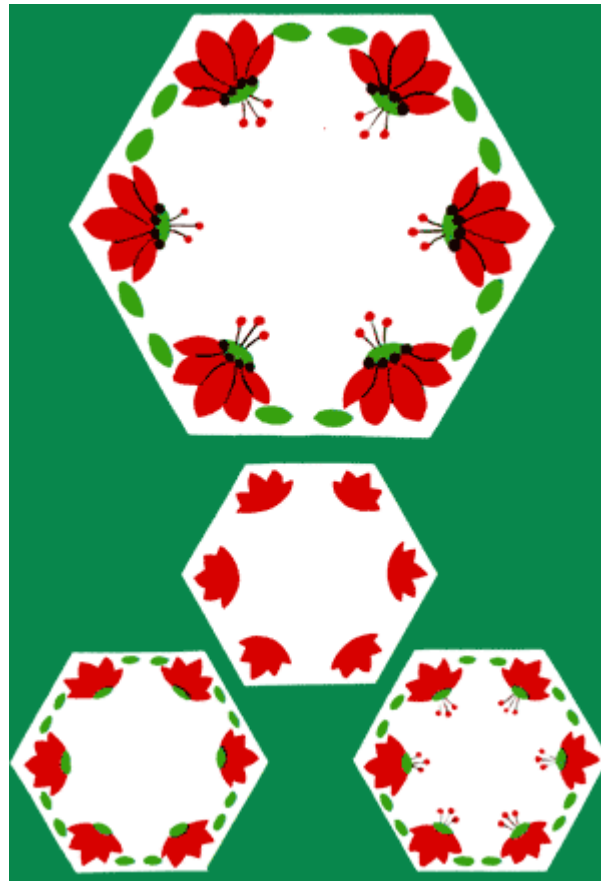

5-6 років. Заняття №6 «Скринька»

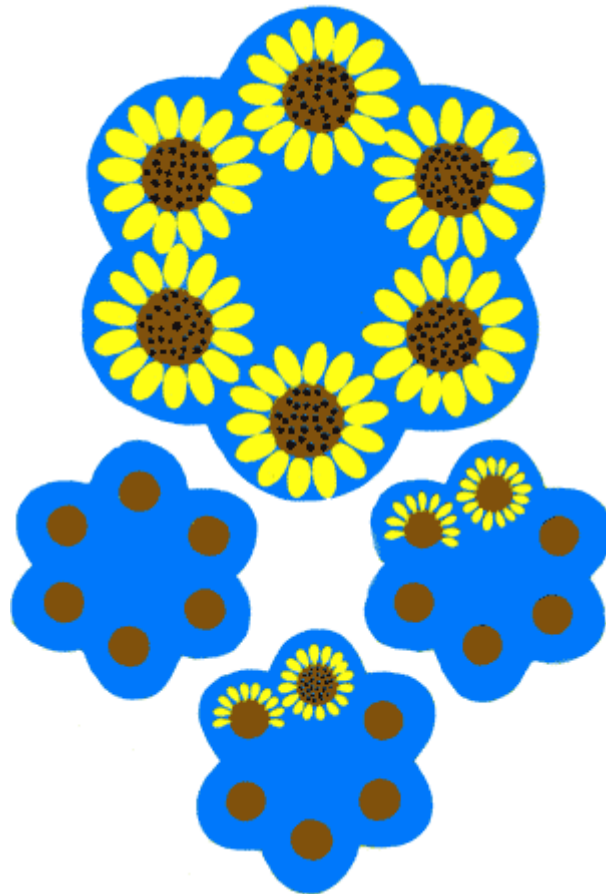
Мета: вчити прикрашати візерунком форму шестикутника, заповнюючи кути і підкреслюючи сторони. Ознайомити дітей з нескладними елементами декоративного розпису. Закріплювати вміння малювати мазки в різних напрямках і різного розміру, тонкі лінії, крапки, накладати фарбу на фарбу. Розвивати уміння орієнтуватись на аркуші паперу.

5-6 років. Заняття №7 «Візерунок з соняшниками»

Мета: вчити прикрашати візерунком форму розети, заповнюючи зубці, малювати декоративну квітку «соняшник» за мотивами українського розпису. Закріплювати вміння малювати круги, мазки, крапки.

5-6 років. Заняття №8 «Візерунок з калиною»

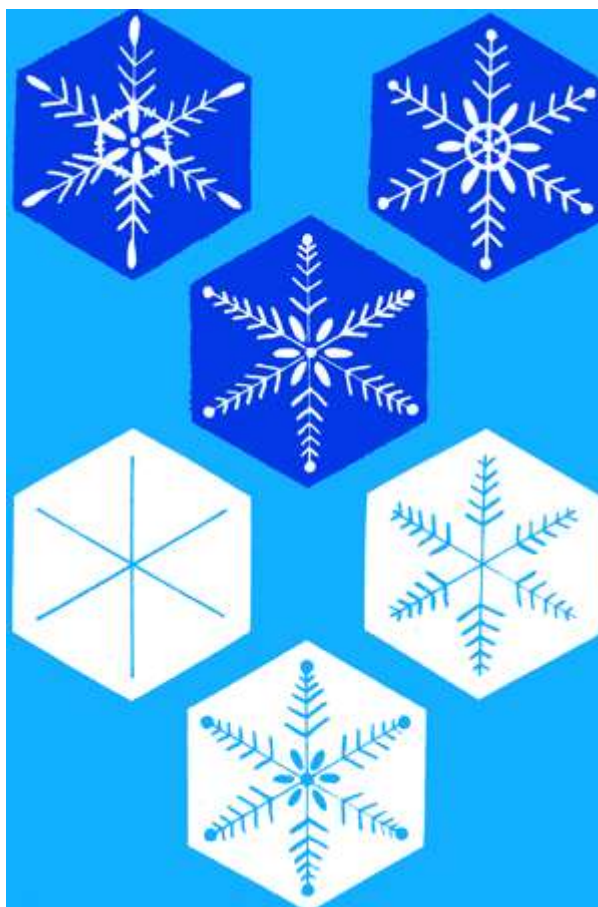
Мета: вчити прикрашати візерунком форму розети, використовуючи елементи українського декоративного розпису (петриківського) — ягоди калини, листочки. Заповнювати візерунком зубці і кути між ними. Закріплювати уміння малювати паличком крапки, пензлем — мазки, «тонкі прямі і дугоподібні лінії».

5-6 років. Заняття №12

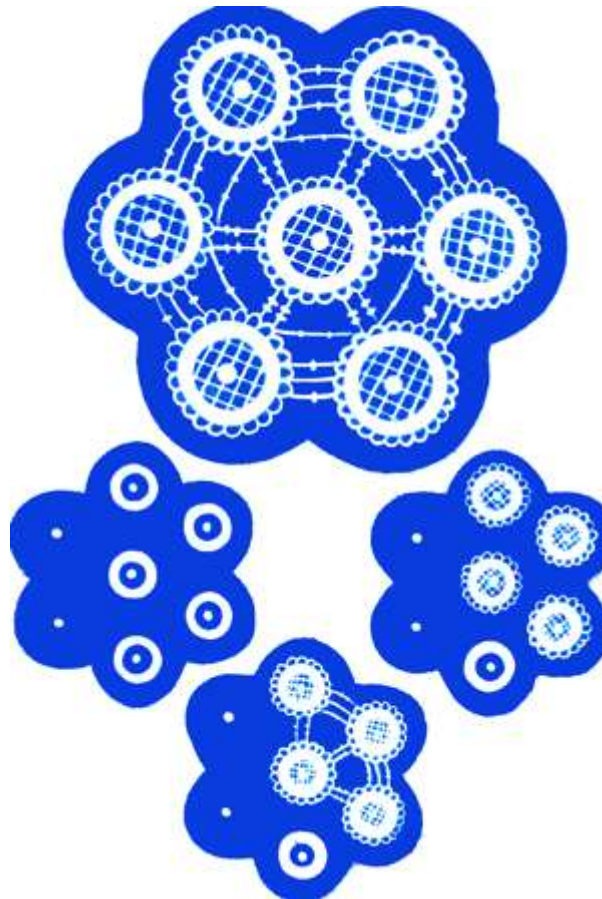
«Сніжинки»

Мета: ознайомити дітей з новим видом декоративного мистецтва — мереживом, учити використовувати прості його елементи (тонкі лінії, мазки, крапки), розміщувати візерунок на всій площі багатокутника. Закріплювати вміння тримати пензель похило і вертикально, знаходити середину малюнка. Розвивати окомір, чуття ритму, симетрії.

5-6 років. Заняття №13 «Серветка»

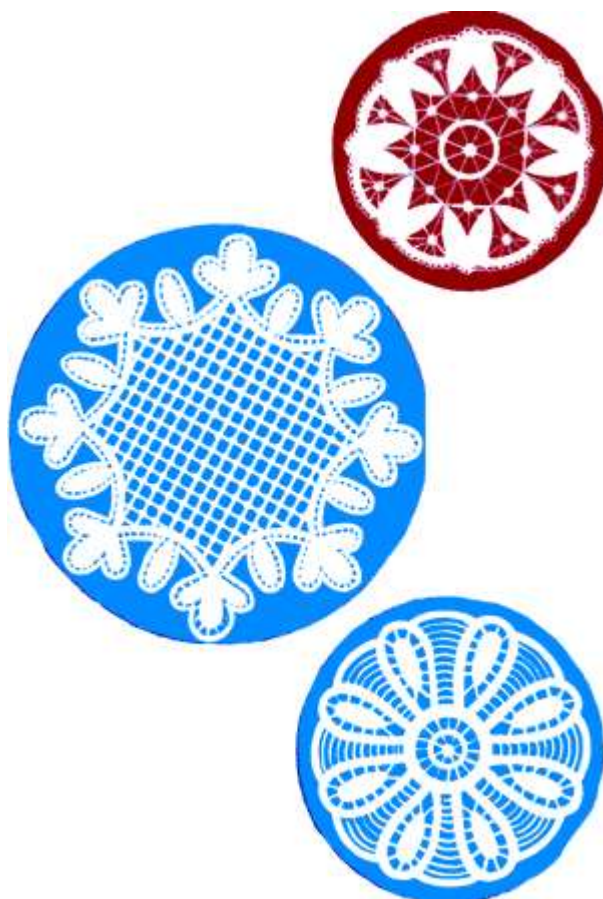
Мета: ознайомити дітей з російським мереживом; учити малювати за його мотивами ажурний візерунок на розеті, заповнюючи середину і зубці.
Закріплювати уміння наносити великі кільця, крапки, короткі відрізки тонких ліній, дуги.

5-6 років. Заняття №14

«Мереживо»

Мета: продовжувати вчити самостійно малювати візерунок одним кольором за мотивами мережив, розміщуючи подвійні або потрійні мазки по краю круга в певній послідовності на однаковій відстані. Закріплювати уміння малювати кінцем пензля тонкі вертикальні та горизонтальні лінії, крапки.

5-6 років. Заняття №15 «Вишита скатертина»

Мета: закріпити вміння розміщувати візерунок на формі розети, використовуючи елементи, характерні для українських розписів (потрійні мазки, крапки, тонкі лінії).

5-6 років. Заняття №16 «Городецький

візерунок»

Мета: ознайомити дітей з елементами Городецького розпису. Вчити розташовувати візерунок уздовж смужки від її середини до країв (віночком), передавати кольорові поєднання, характерні для Городецького розпису (на жовтому тлі сині, блакитні, зелені, червоні кольори). Закріплювати уміння малювати круги, дуги, крапки, мазки, тонкі лінії, накладати фарбу на фарбу.

5-6 років. Заняття №17 «Городецька дошка»

Мета: продовжувати вчити створювати візерунок за мотивами Городецького розпису, поєднуючи елементи різного розміру та кольору у вінок (великі та

дрібні квіти, листя, пуп'янки). Закріплювати уміння малювати всією шириною пензля та кінцем ворсу; тримати пензель похило, малюючи круги, мазки та вертикально до аркуша — під час малювання тонких ліній, крапок. Розвивати чуття кольору, вміння складати багатоколірну контрастну гамму, добираючи яскраві кольори до світлого тла.

5-6 років. Заняття №18 «Городецька тарілка»

Мета: вчити розміщувати елементи Городецького розпису на крузі, широко заповнюючи краї квітами, листям, пуп'янками. Закріплювати знання про особливості поєднання кольорів у Городецькому візерунку, вміння прикрашати

великі елементи візерунка дрібними (дугами, мазками, крапками, кругами).

Додаток 3

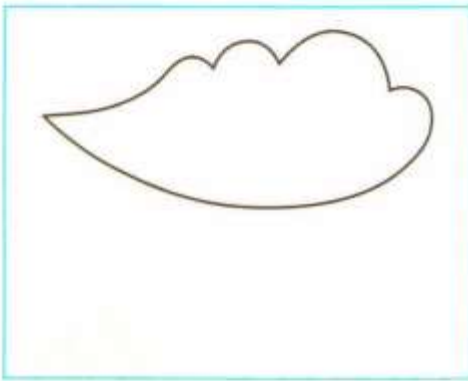
Зразки предметного малювання

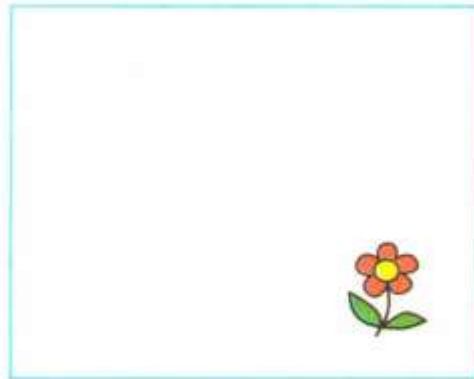
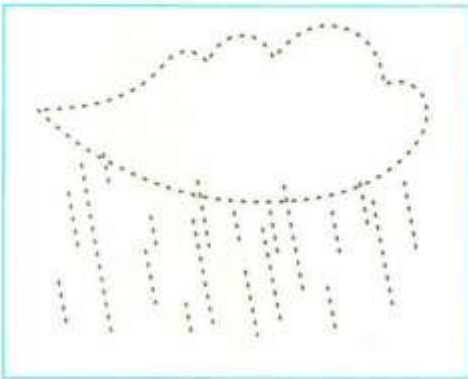
ДОЩИК-ДОЩИК, ПОЛИВАЙ!

Хлопчик дощика просив,
щоб травичку заросив.
Хай росте густа травичка,
зелененька шовковичка.
Хай цвітуть барвисті квіти,
щоб весні раділи діти.

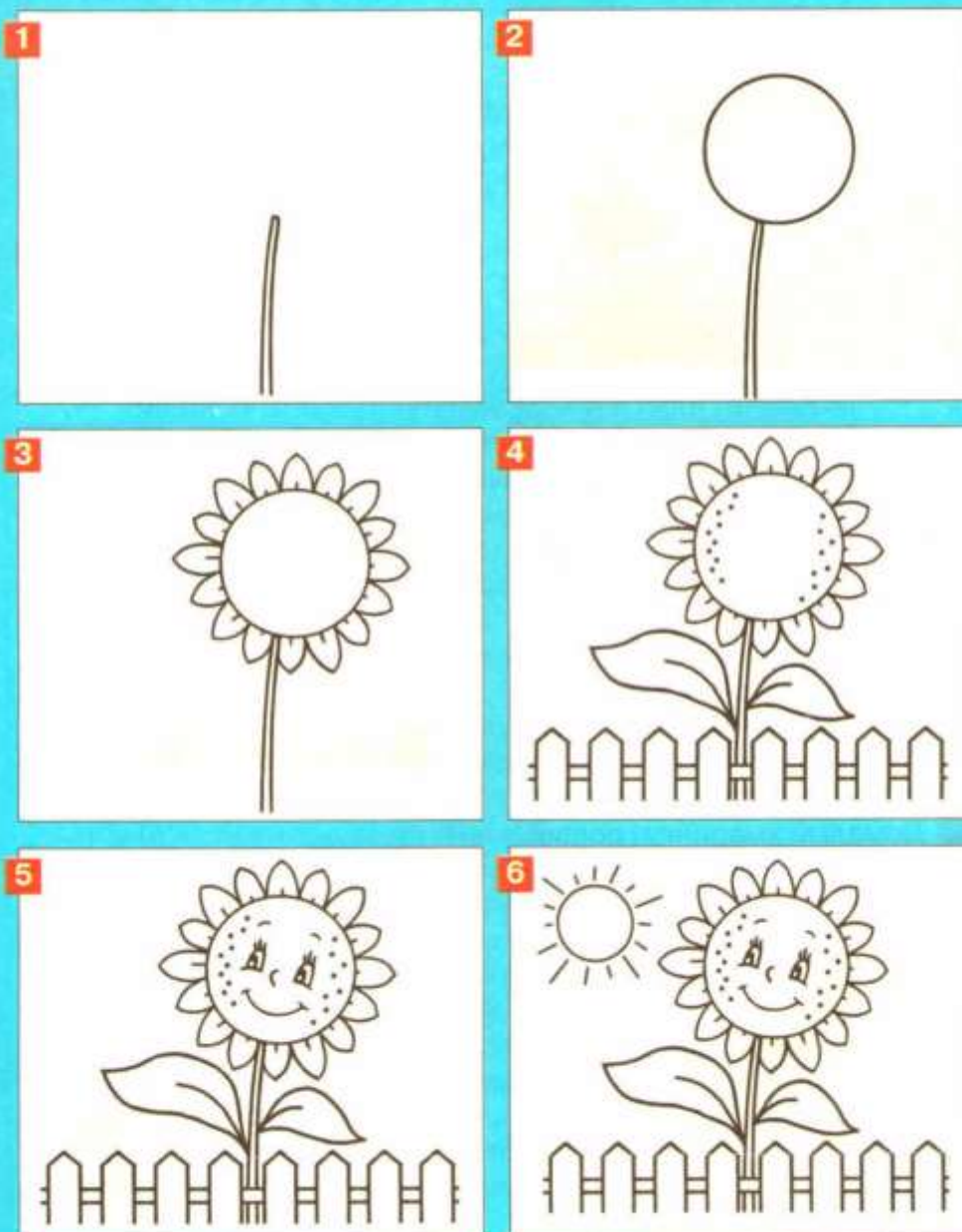
Г. Чорнобицька

 Домалюй хмаринку і дощик.

СОНЯШНИК

ЯЛИНКА

1

2

3

4

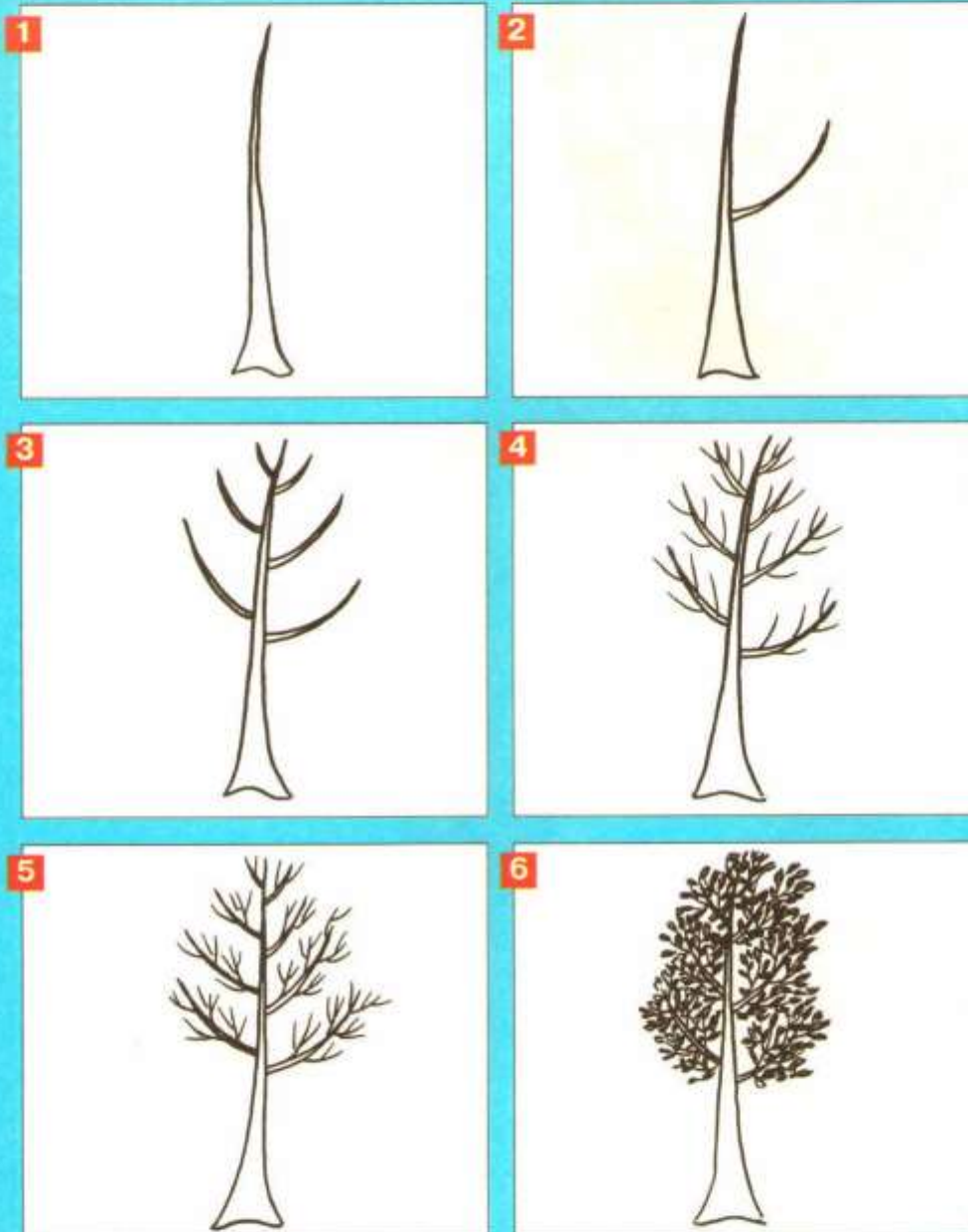
5

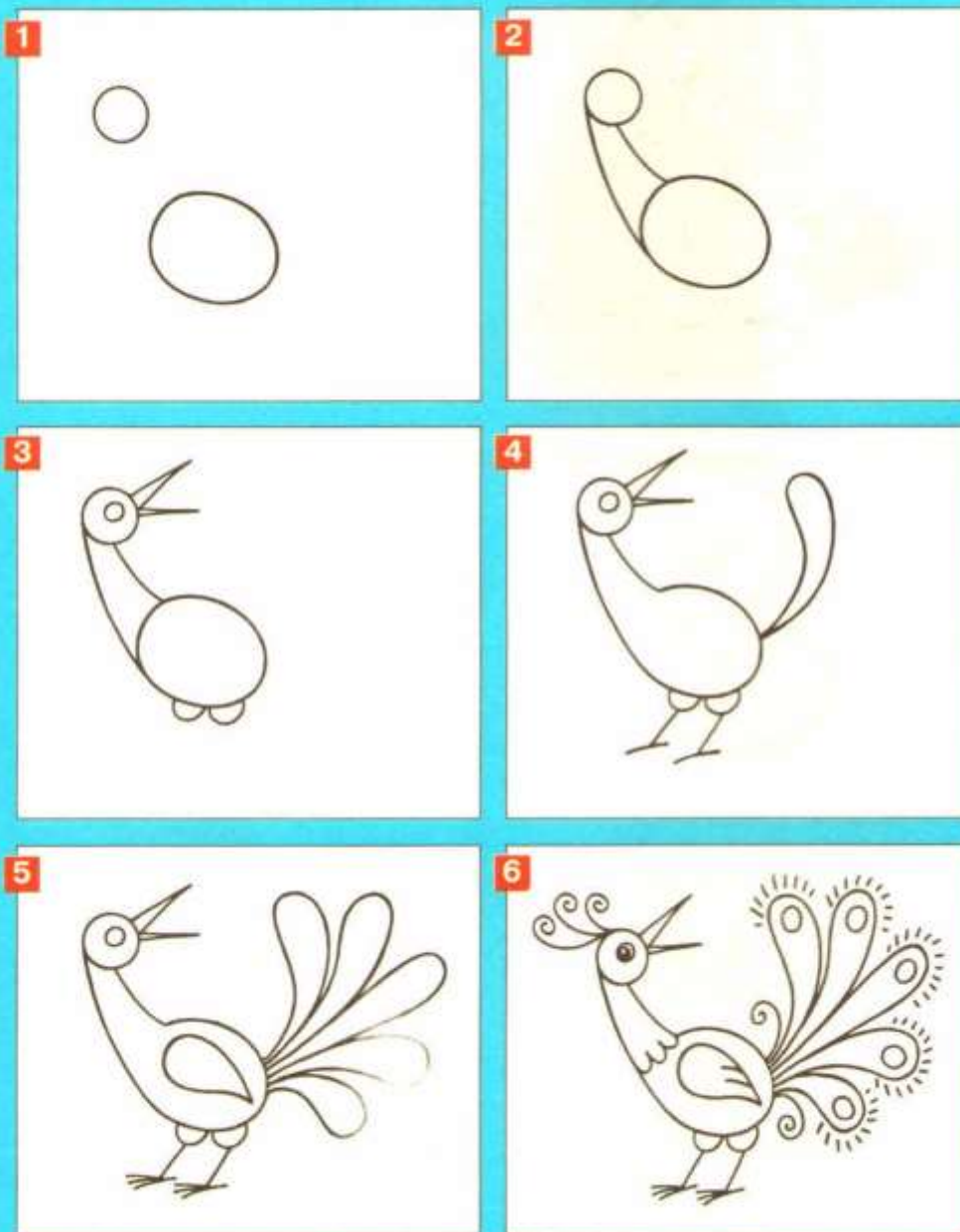
6

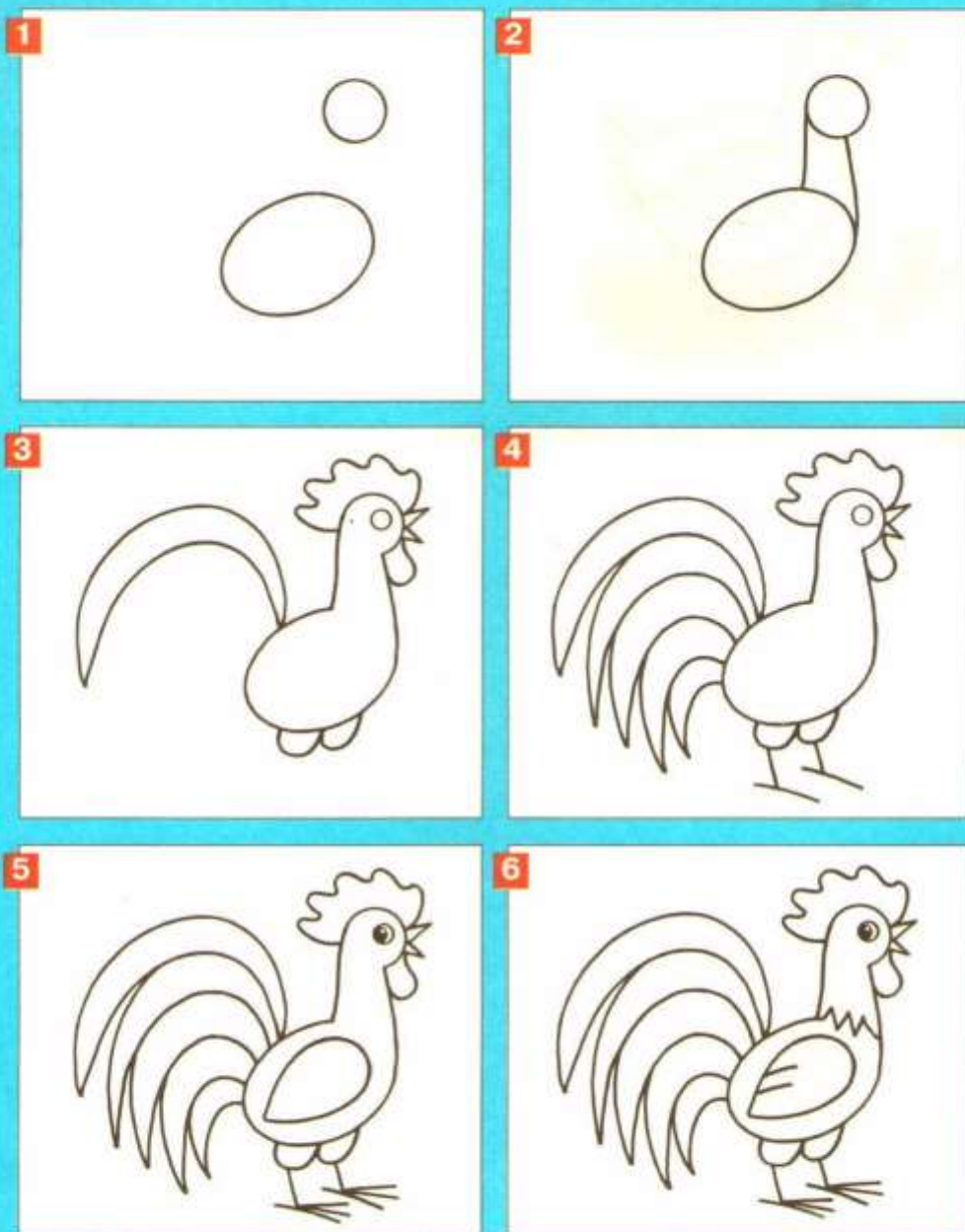
ДЕРЕВЦЕ

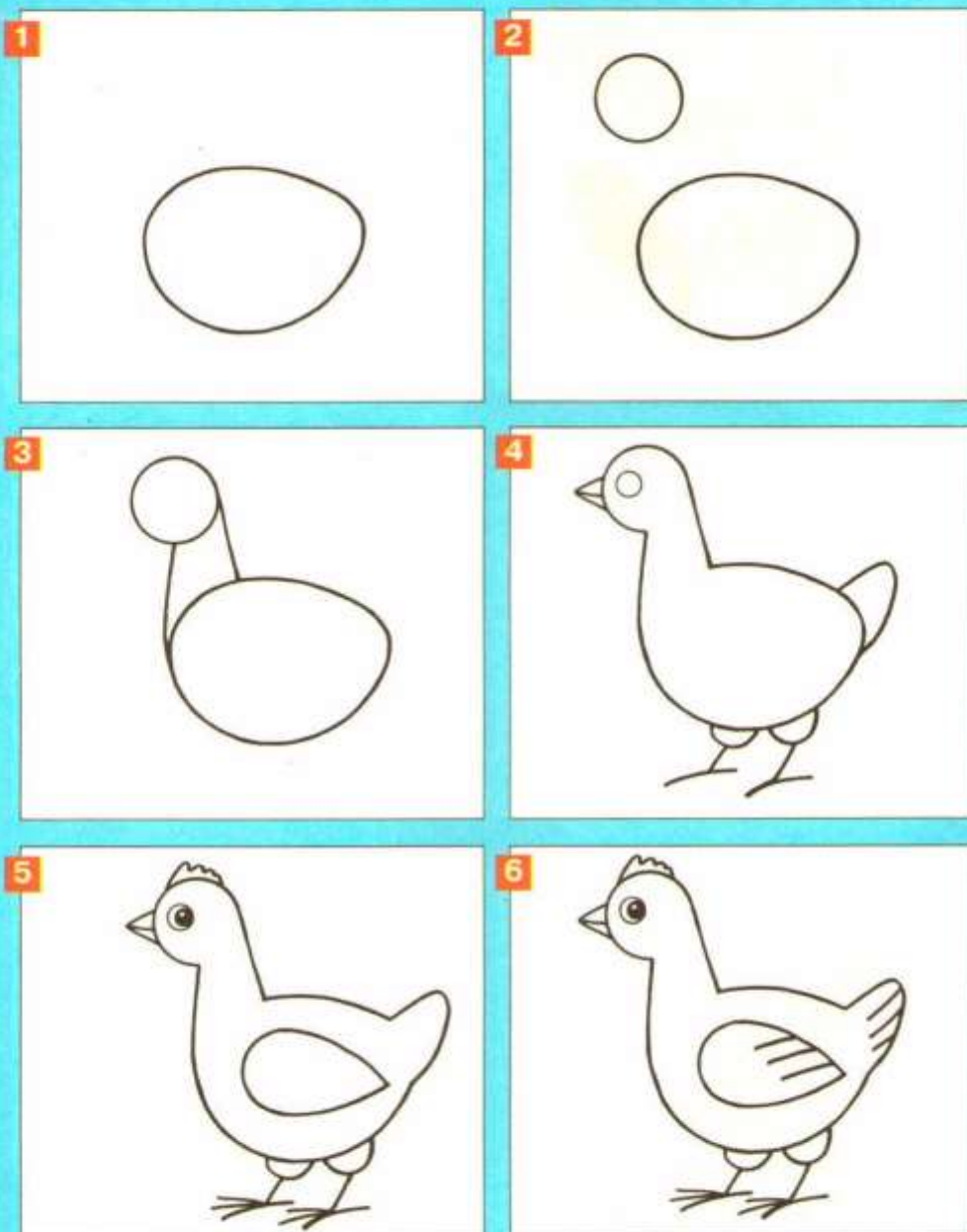
ЧАРІВНА ПТАШКА

ПІВНИК

КУРОЧКА

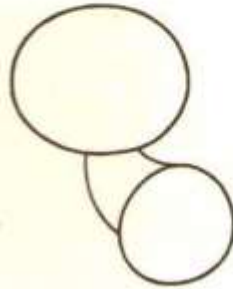

КОТИК

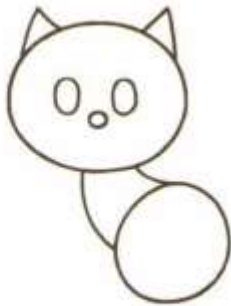
1

2

3

4

5

6

МАШИНА

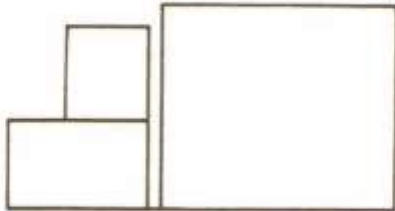
1

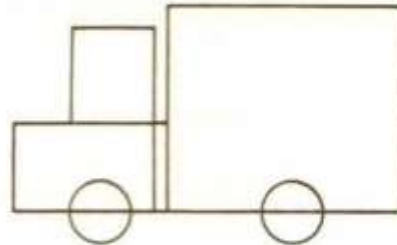
2

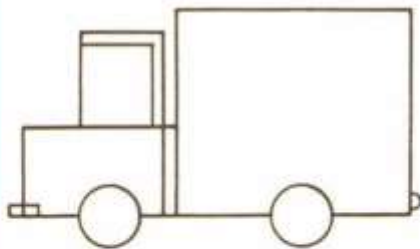
3

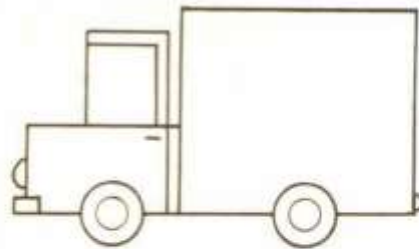
4

5

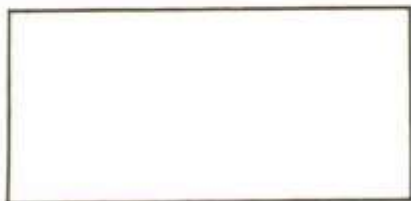

6

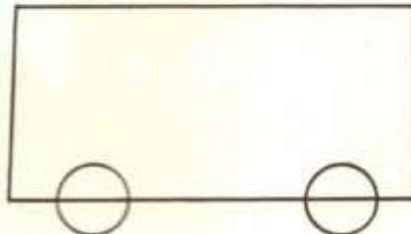

АВТОБУС

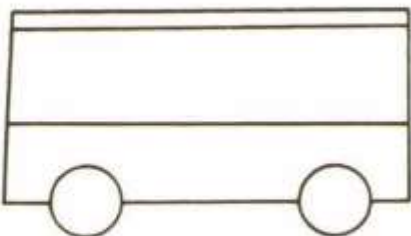
1

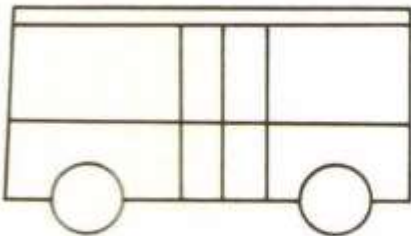
2

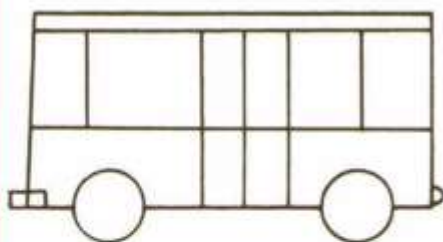
3

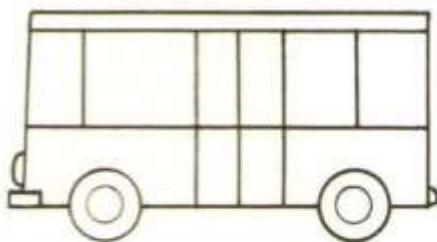
4

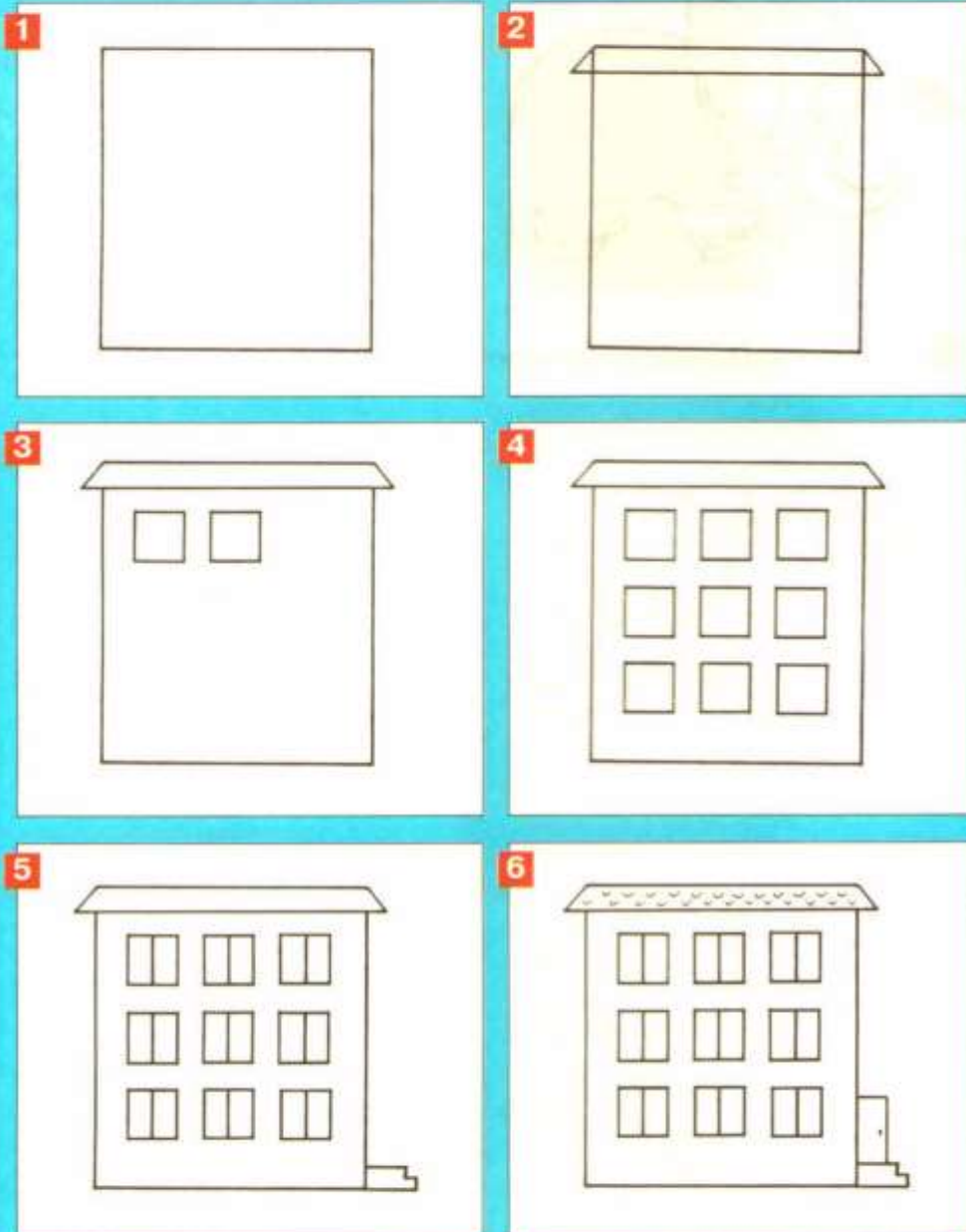
5

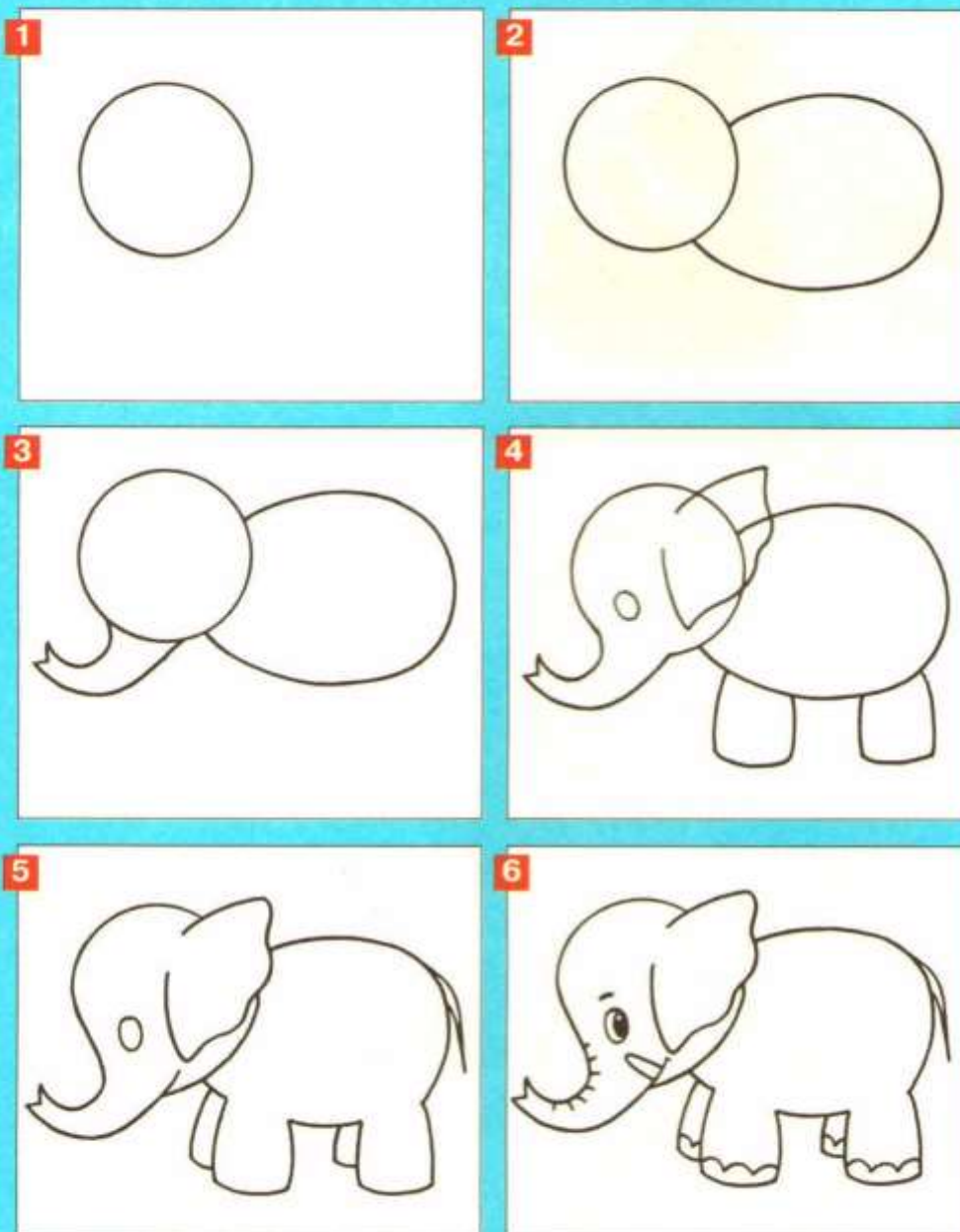
6

БУДУЄМО ВИСОКИЙ ДІМ

СЛОНЕНА

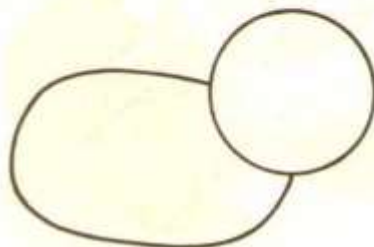

ВЕДМЕДИК

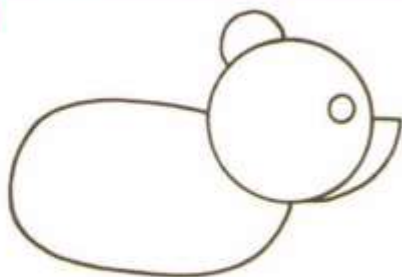
1

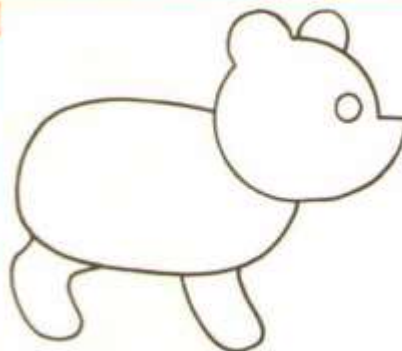
2

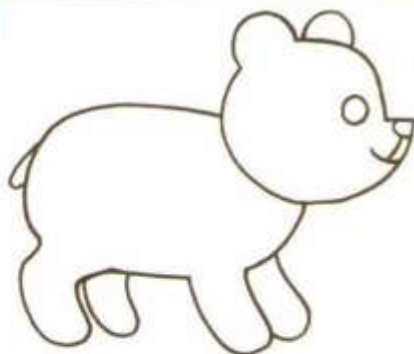
3

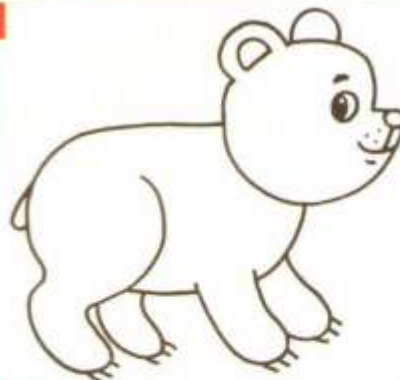
4

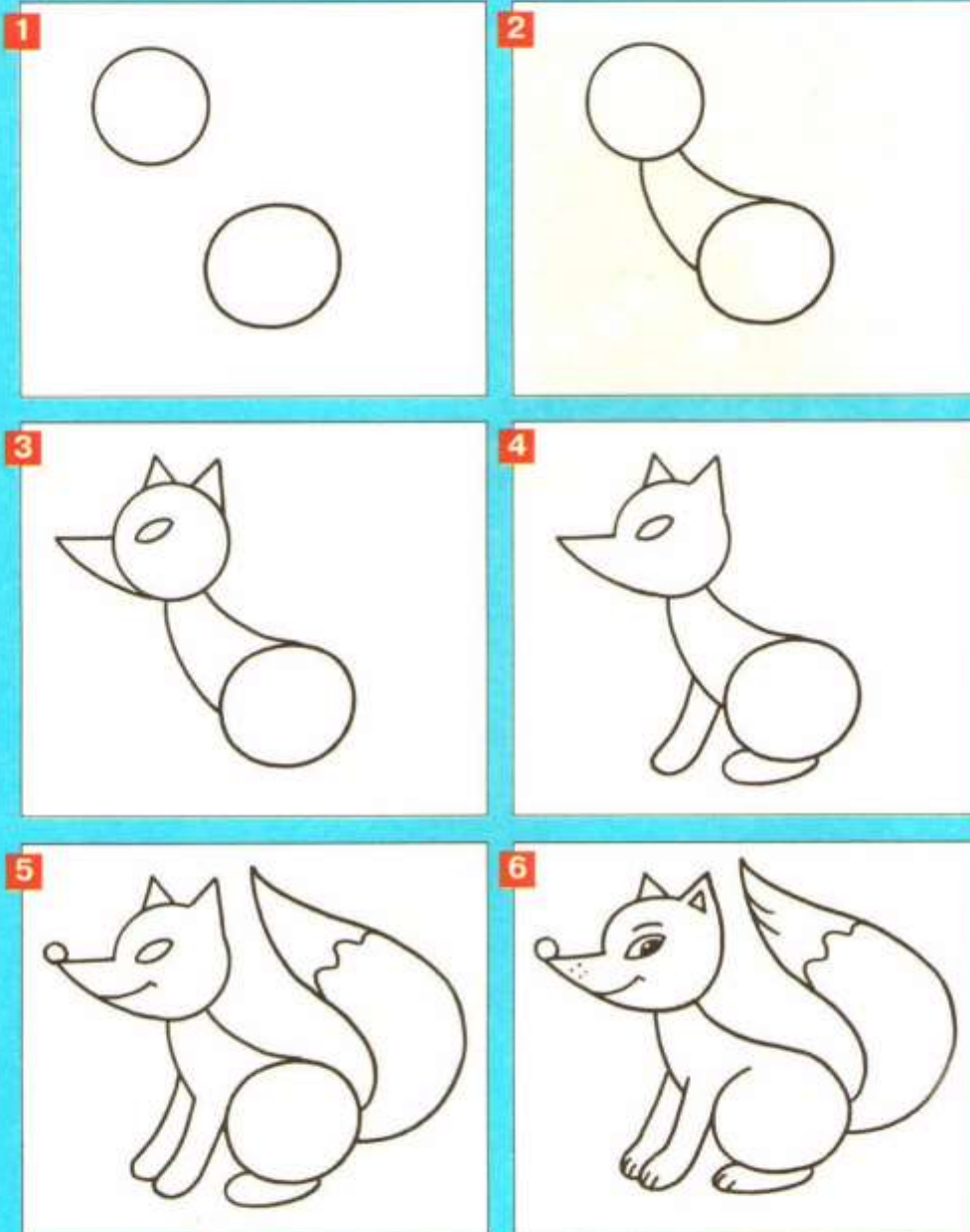
5

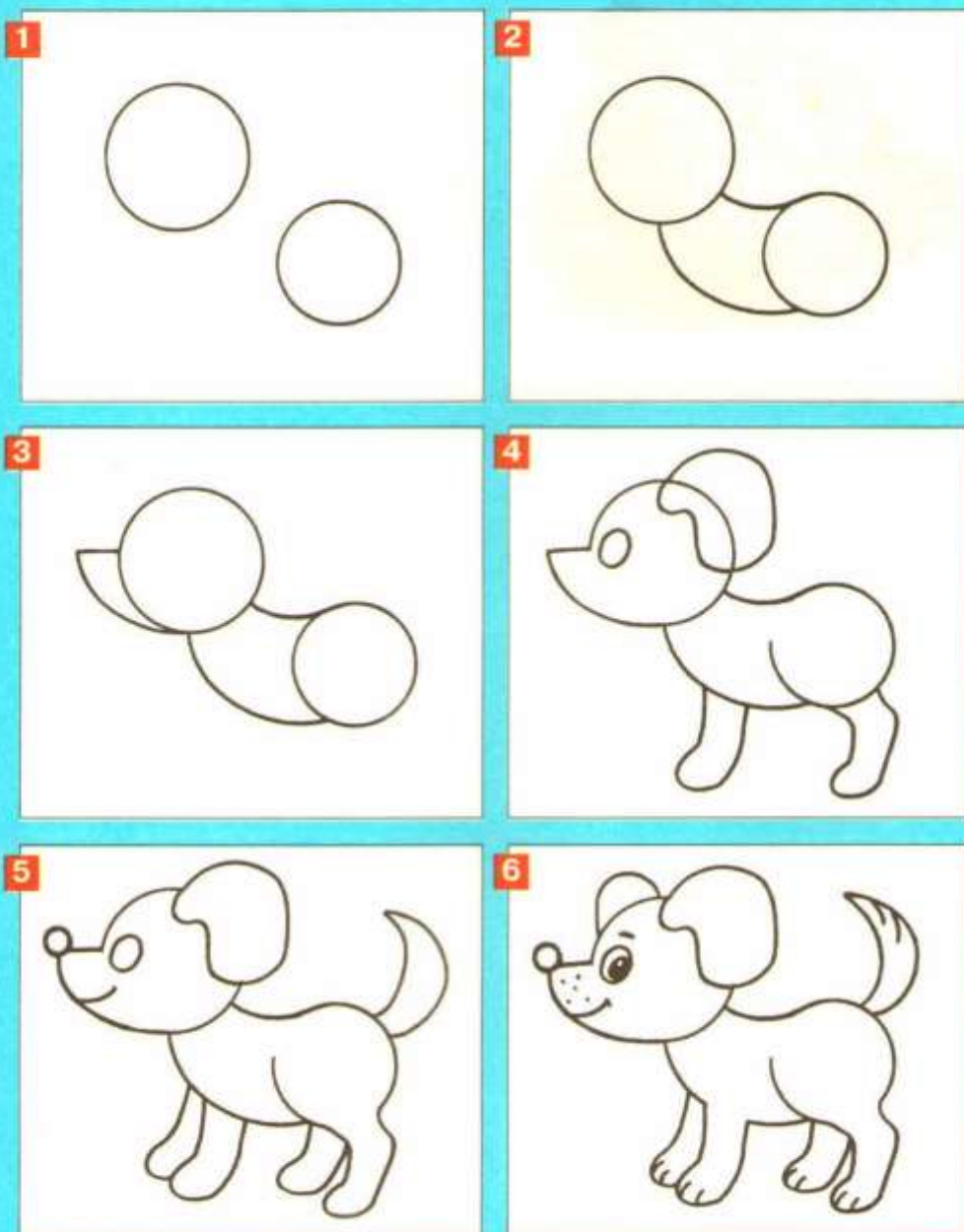
6

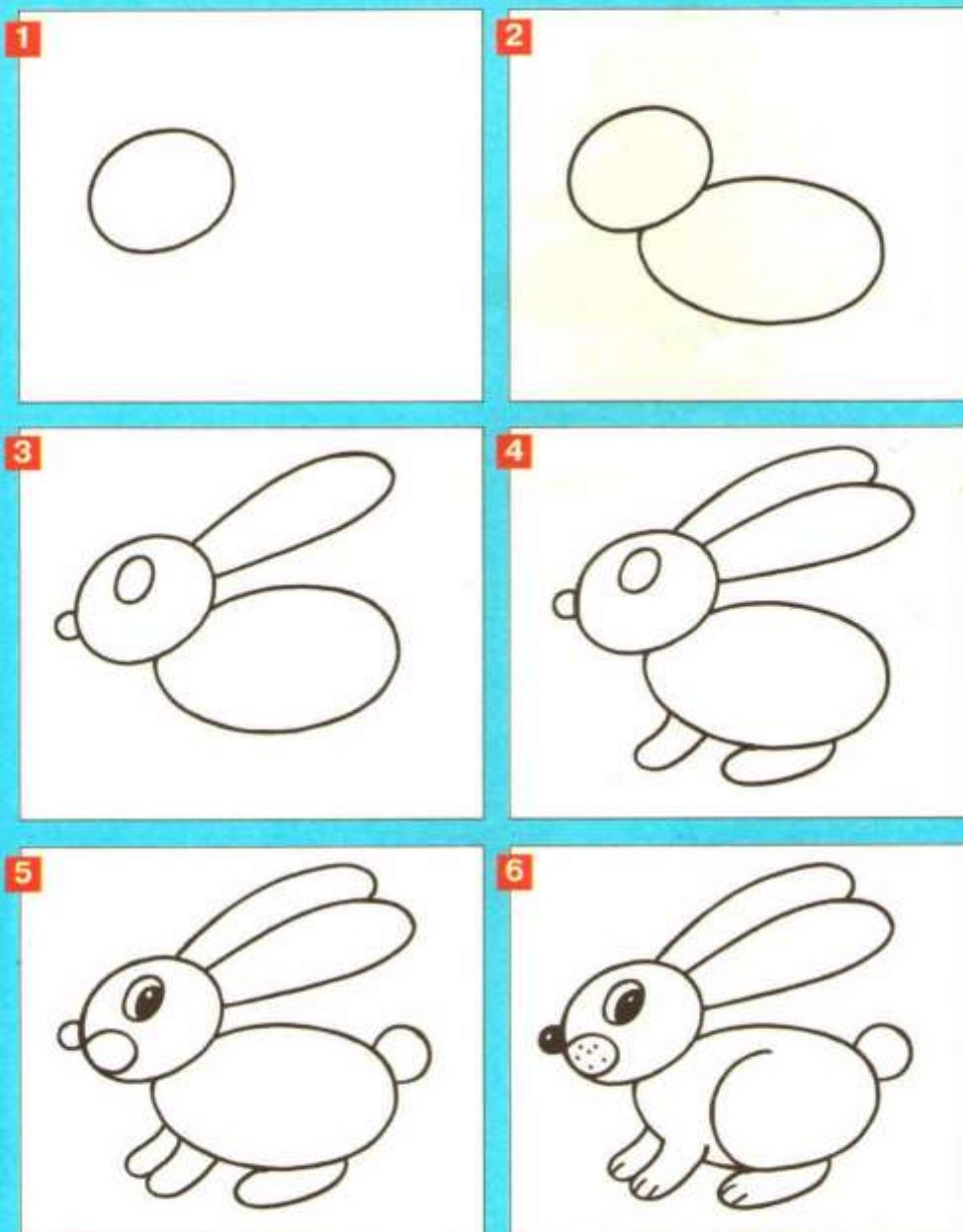
ЛИСИЧКА

ЦУЩЕНЯ

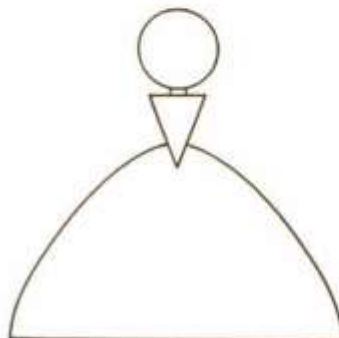
ЗАЙЧИК

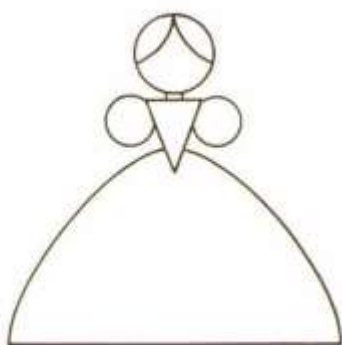
1

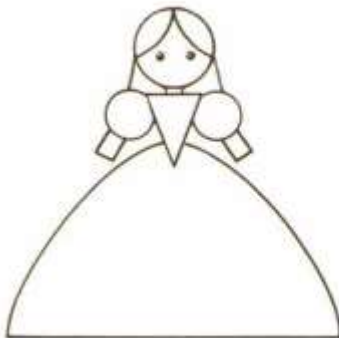
2

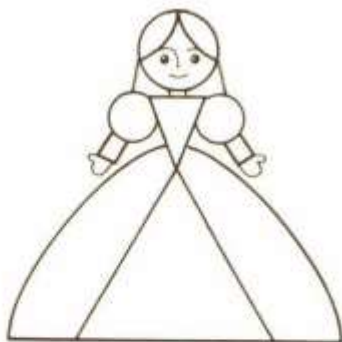
3

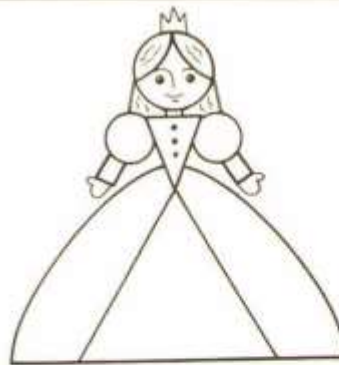
4

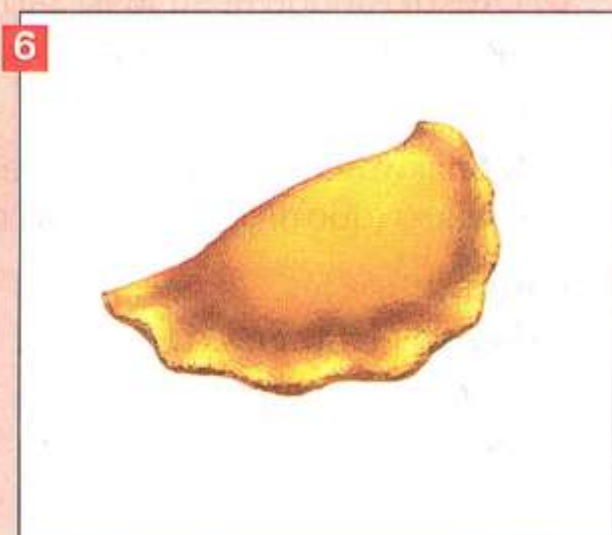
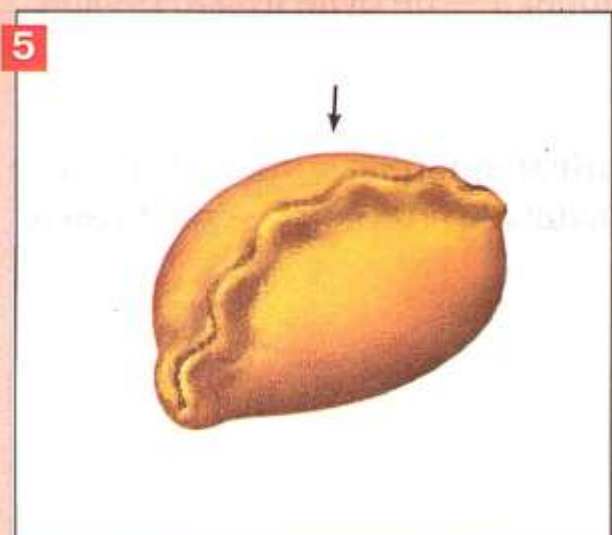
5

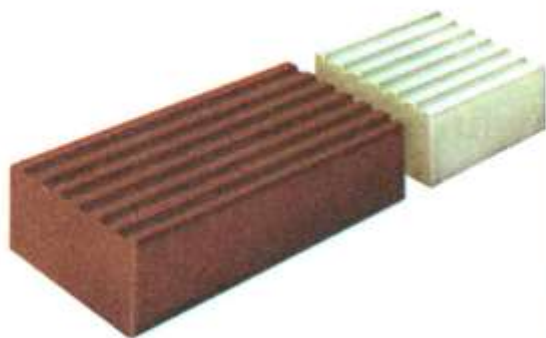
6

Зразки ліплення

1

2

3

4

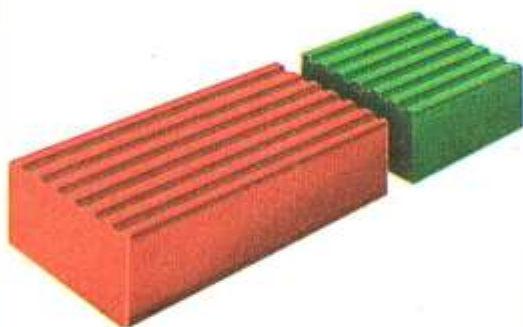
5

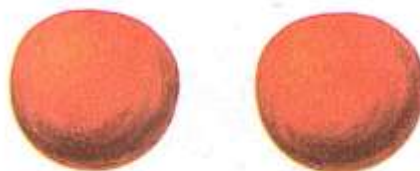
6

1

2

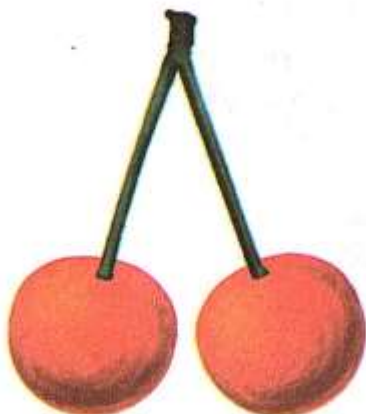
3

4

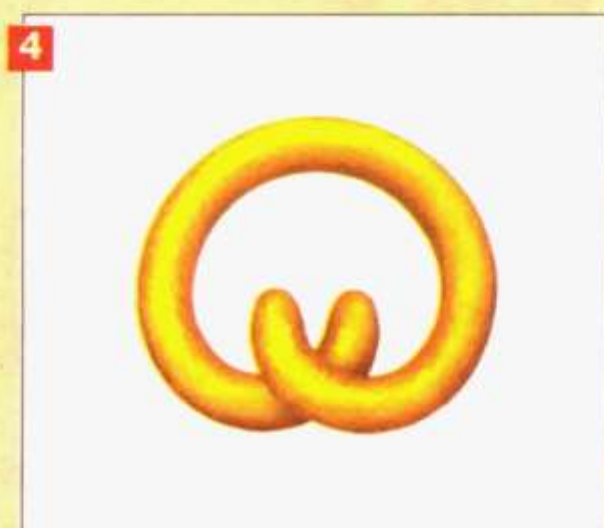
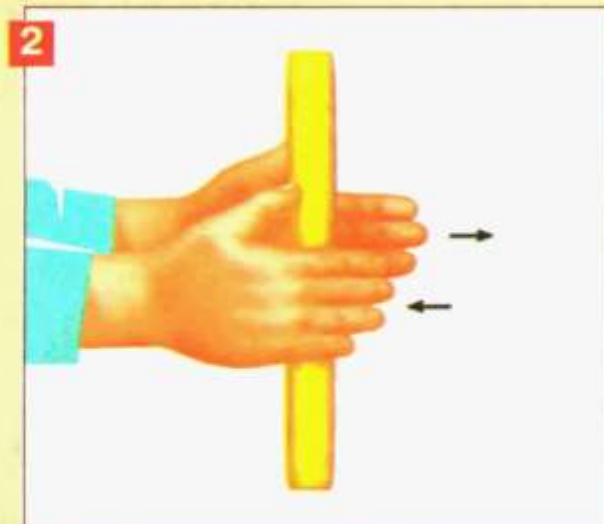

5

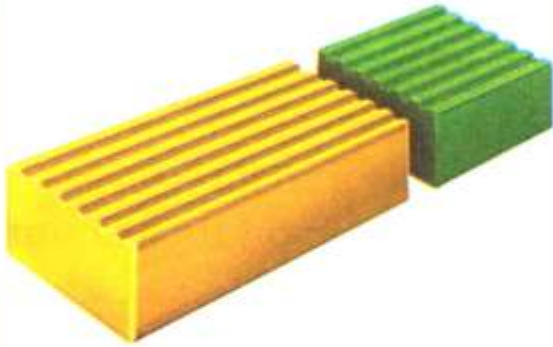

6

1

2

3

4

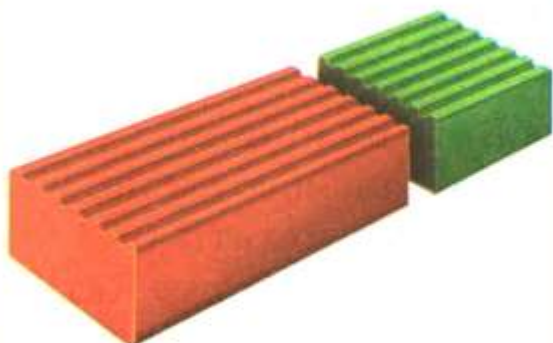
5

6

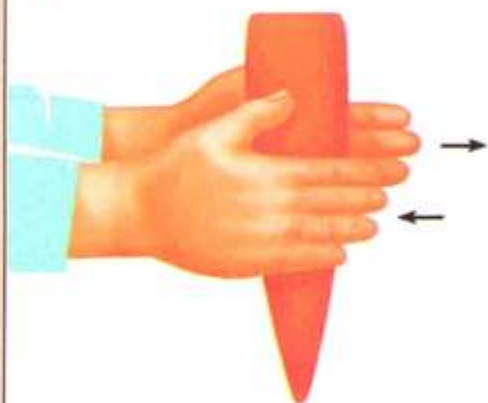
1

2

3

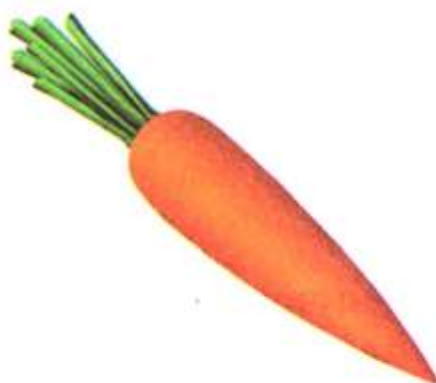
4

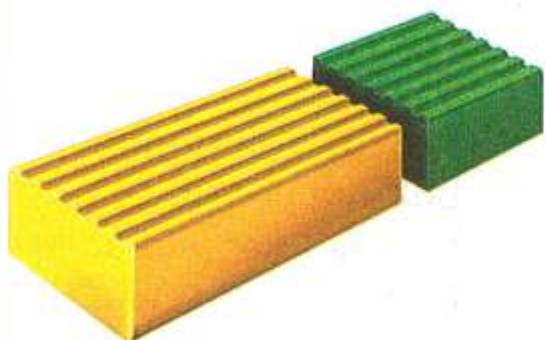
5

6

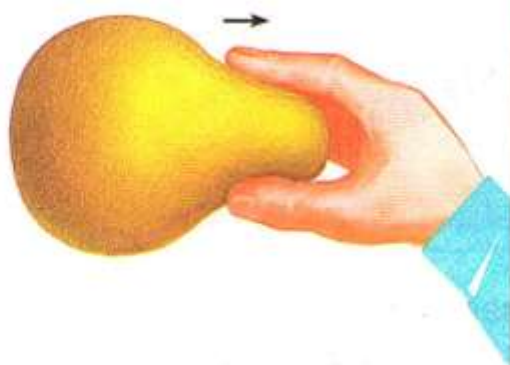
1

2

3

4

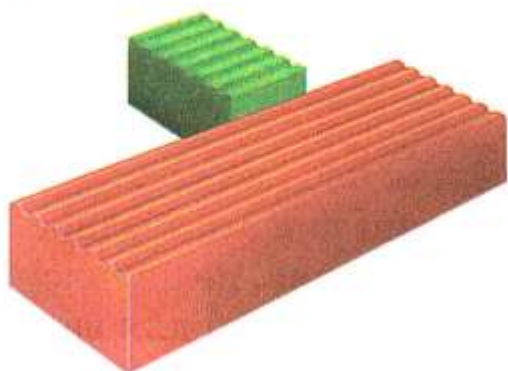
5

6

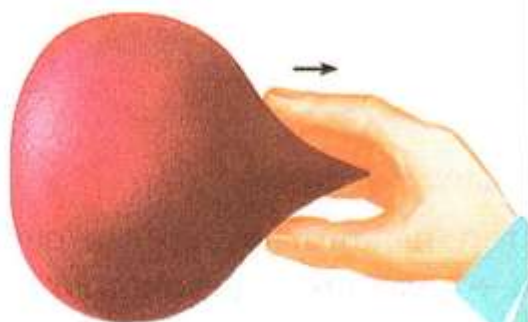
1

2

3

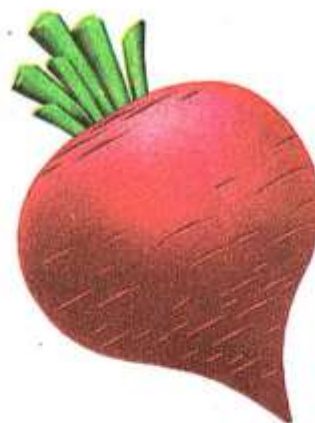
4

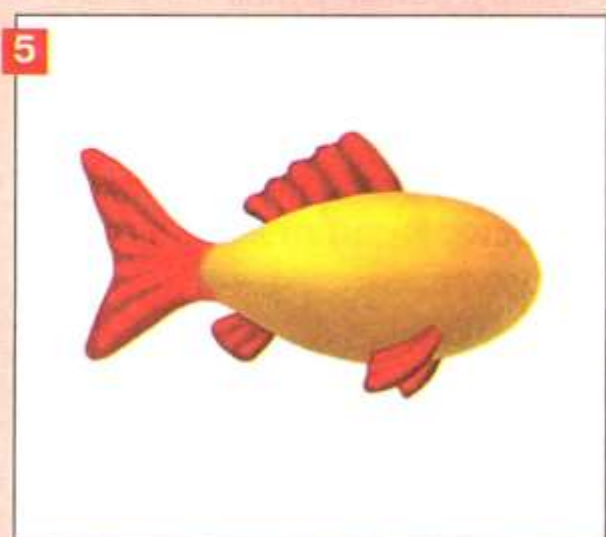
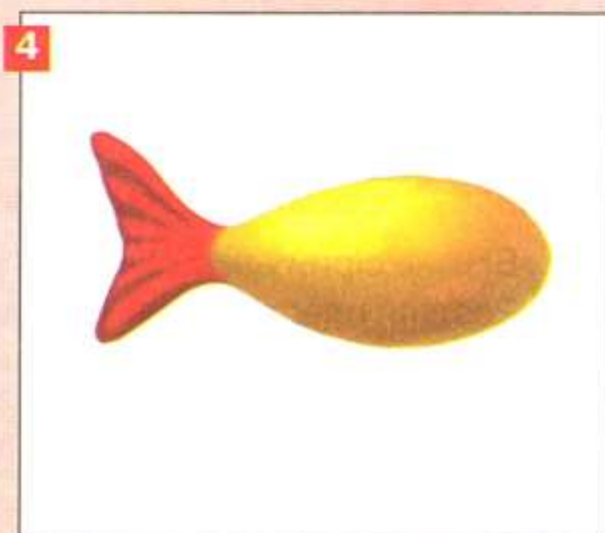
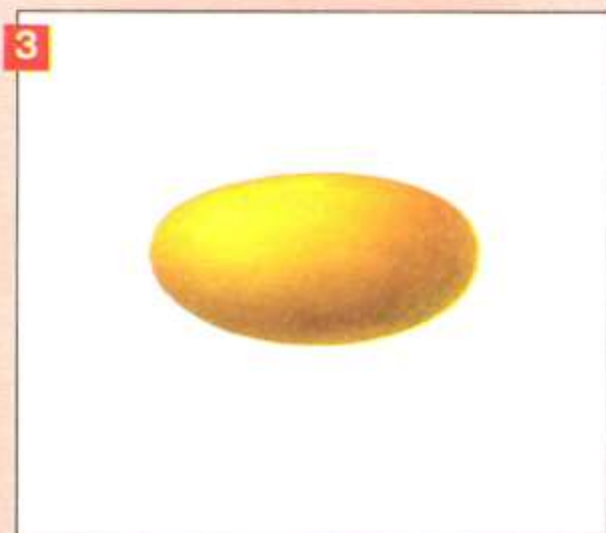
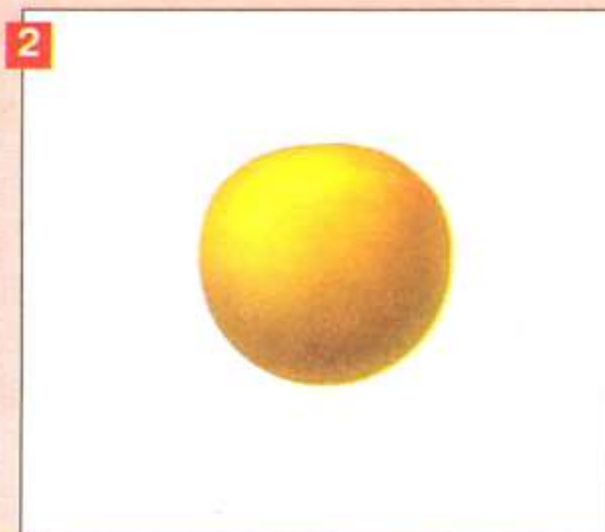
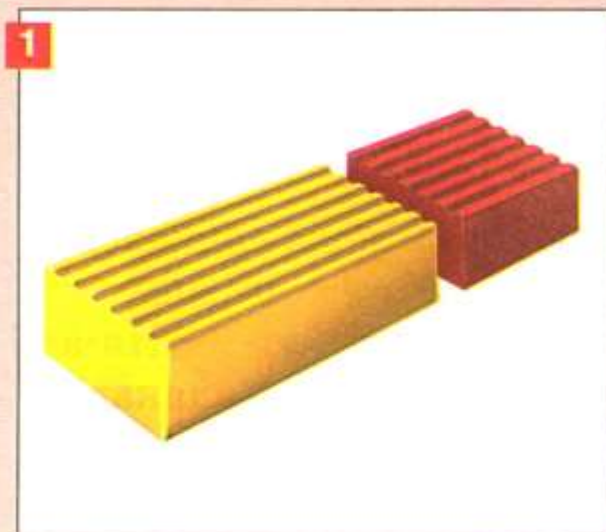

5

6

1

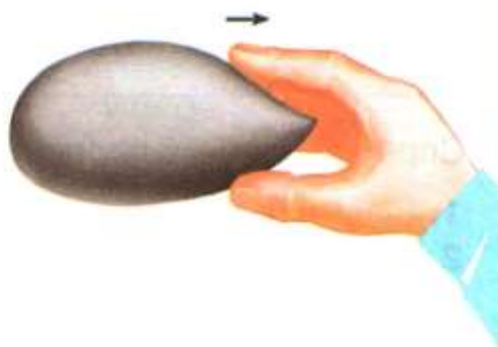
2

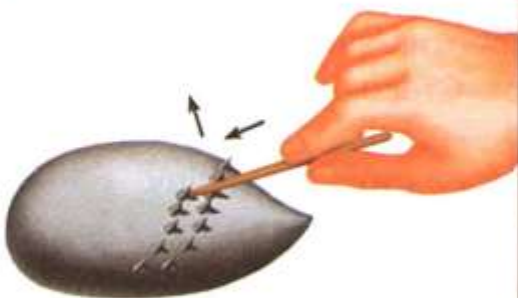
3

4

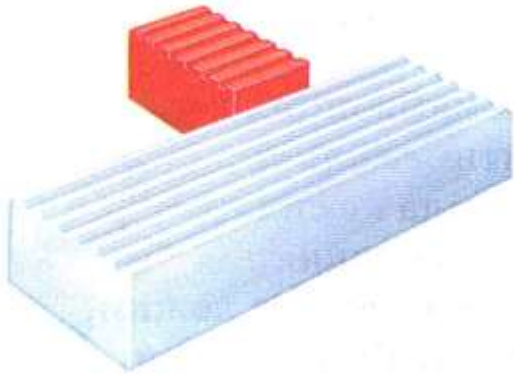
5

6

1

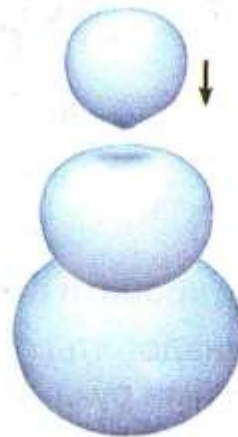
2

3

4

5

6

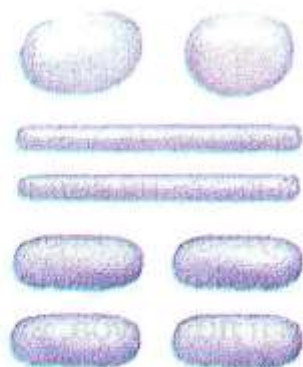
1

2

3

4

5

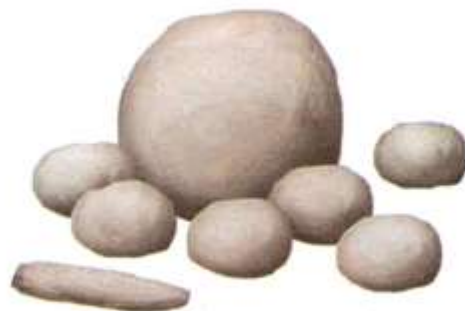
6

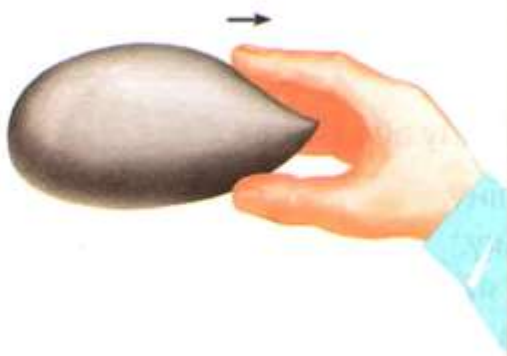
1

2

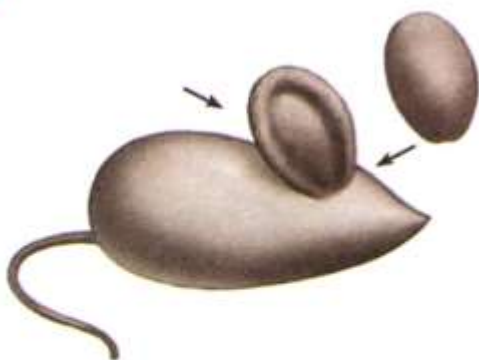
3

4

5

6

1

2

3

4

5

6

